

Joona Viljanen

”Mitä ne halua vai haluaks ne mitää?”

Seinäjoen pääkirjaston toimialueen 8-luokkalaisten nuorten kirjastonkäyttö ja siihen liittyvät toiveet

Opinnäytetyö

Syksy 2018

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Viljanen, Joonas

Työn nimi: ”Mitä ne haluaa vai haluuko ne mitään?” – Seinäjoen pääkirjaston toimialueen 8-luokkalaisten nuorten kirjastonkäyttö ja siihen liittyvät toiveet

Ohjaaja: Mäkinen-Laitila, Sari

Vuosi: 2018

Sivumäärä: 64

Liitteiden lukumäärä: 2

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Seinäjoen kaupunkikeskustan yläkoulujen 8-luokkalaisten oppilaiden kirjastonkäytön nykytilannetta, Seinäjoen pääkirjaston nuortenpalvelujen kehittämistarpeita ja keinoja kirjaston nuorille kohdistamaan viestintään. Lisäksi haluttiin selvittää, millainen kirjaston ilmapiiri on nuorten näkökulmasta sekä kartoittaa vertaistoiminnan mahdollisuuksia kirjaston nuortenpalvelujen suunnittelussa/toteutuksessa. Opinnäytetyön aihe saatiin Seinäjoen kaupunginkirjaston pääkirjastolta.

Työssä toteutettiin sekä määrällistä että laadullista tutkimusta. Tutkimusmenetelmänä oli kyselytutkimus, jossa hyödynnettiin informoitua kyselyä sekä internetkyselyä. Kyselomake tuotettiin Webropol-ohjelmalla, ja sen täytti verkkoversiona 201 oppilasta lokakuussa 2018. Aineisto analysoitiin kvantitatiivisesti Webropolilla, jonka lisäksi tehtiin kvalitatiivista sisällönanalyysia.

Hieman yli puolet 8-luokkalaisista ei käynyt kirjastossa. Oppilaat käyttivät kirjastoa eniten aineiston lainaamiseen, oleskeluun ja opiskeluun. Suurin osa heistä oli tyytyväisiä käyttämiinsä kirjaston palveluihin. Oppilaiden tietämyksessä kirjastopalveluiden sisällöistä on parantamisen varaa; parhaiten he tiesivät e-äänikirjoista ja koustiloista. Oppilailta saatiin eniten kehitysehdotuksia kirjaston tiloihin ja lainattaviin aineistoihin liittyen.

Oppilaiden yleisimmät syyt kirjaston käyttämättömyyteen liittyivät kiinnostuksen puutteeseen lukemista ja yleisesti kirjastoa kohtaan. Kiinnostavampi aineisto ja lukuunto voisivat parhaiten saada heidät käyttämään kirjastoa. Oppilaat vastaanottivat kirjaston viestintää mieluiten kirjaston verkkosivujen ja Instagramin kautta. Suurin osa oppilaista koki kirjastohenkilökunnan ja muiden asiakkaiden suhtautuvan itseensä hyvin. Suurin osa oppilaista ei halunnut osallistua kirjastosisältöjen suunnitteluun tai toteutukseen. Eniten heitä kiinnostivat elokuvaillat ja pelitapahtumat.

Avainsanat: kirjastonkäyttö, nuoret, yläkoulut, kyselytutkimus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Specialisation:

Author: Viljanen, Joonas

Title of thesis: "What do they want or do they want anything?" – The use of library services and wishes towards them among 8th-graders in the operating area of the Main Library of Seinäjoki

Supervisor(s): Mäkinen-Laitila, Sari

Year: 2018

Number of pages: 64

Number of appendices: 2

The aim of this thesis was to find out the present use of library services among the 8th-graders of secondary schools in the central area of Seinäjoki, to find out the needs for improvement in the Seinäjoki Main Library's services for youths, and to figure out methods for to improve the library's communication towards youths. Another goal was to find out how young people see the atmosphere at the library and to investigate the opportunities to utilize peer-to-peer action in the planning/realization of library services aimed at young customers. The subject of the thesis had been proposed by the Main Library of Seinäjoki.

Both quantitative and qualitative research was used when implementing the thesis. The research method was a survey, in which both informed and online inquiries were used. The questionnaire was produced with the Webropol program, and it was answered by 201 students in October 2018. The data was analysed quantitatively with the Webropol, which was complemented with a qualitative content analysis.

Slightly more half of the 8th-graders did not visit the library. The students mostly used the library to borrow material, to spend time, and to study. Most of them were satisfied with the library services they had used. There is room for improvement in the students' knowledge of the library's services; they were the most familiar with e-audiobooks and the conference rooms. Most of the suggestions for improvement gained from the students related to the library's facilities and borrowable materials.

The most common reasons why the students had not used the library were a general lack of interest in reading and in the library. Things that most likely could make them use the library included interesting material and enthusiasm for reading. The students would prefer to receive information about the library from the library's website and Instagram. Most of the students felt that the attitudes of the library's staff and other customers were positive towards them. The majority of the students were not interested in taking part in the planning and implementation of library content for youths. Most of all, they were interested in events related to movies and gaming.

Keywords: use of library services, young people, secondary schools, survey

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
1 JOHDANTO	8
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	9
2.1 Seinäjoen kaupunginkirjaston pääkirjasto ja sen palvelut nuorille.....	9
2.2 Seinäjoen kaupunkikeskustan yläkoulut.....	12
3 ASIAA NUORISTA	13
3.1 Nuorten ajankäytöstä ja vapaa-ajasta	13
3.2 Nuoret markkinoinnin ja viestinnän kohderyhmänä.....	15
3.3 Nuoret & vertaistoiminta.....	18
4 NUORET JA KIRJASTO	22
4.1 Nuortenkirjastotyöstä	22
4.2 Nuorten kirjastonkäytöstä.....	26
4.3 Nuoret kirjaston markkinoinnin ja viestinnän kohderyhmänä	28
4.4 Nuoret, vertaistoiminta & kirjasto.....	30
5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS.....	32
5.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset	32
5.2 Kvantitatiivinen tutkimus.....	32
5.3 Kvalitatiivinen tutkimus ja sisällönanalyysi	34
5.4 Kyselytutkimus	35
5.5 Informoitu kysely & Internet-kysely.....	35
5.6 Toteutus käytännössä	36
6 TUTKIMUSTULOKSET	37
6.1 Vastaajien taustatiedot.....	37
6.2 8-luokkalaisten kirjastonkäytön nykytilanne	37
6.3 Kirjaston nuortenpalvelujen kehittämistarpeet.....	44
6.4 Nuorten tavoittaminen ja viestinnän kohdentaminen.....	48
6.5 Kirjaston ilmapiiri nuorten kokemana	50

6.6 Vertaistoiminnan hyödyntämismahdollisuudet	53
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	55
LÄHTEET	61
LIITTEET	64

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Mitä seuraavista asioista kirjasto mielestäsi tarjoaa?	38
Kuvio 2. Jos käytät kirjastoa, mitä sen yksiköistä?.....	39
Kuvio 3. Jos käytät kirjastoa, kuinka usein? / Asumisetäisyys kirjastosta (N=113).	40
Kuvio 4. Miten käytät kirjastoa?	41
Kuvio 5. Asteikolla 1-6, kuinka tyytyväinen olet käyttämiisi kirjaston tarjoamiin asioihin?.....	42
Kuvio 6. Mistä asioista haluaisit kirjaston tiedottavan sinua?	49
Kuvio 7. Missä/millaisessa paikassa tykkäät viettää aikaa muutoin vapaa-ajallasi?	50
Kuvio 8. Olisitko kiinnostunut osallistumaan kirjaston ikäisillesi järjestämien asioiden suunnitteluun?	54
Taulukko 1. Kuinka kaukana Seinäjoen pääkirjastosta asut?	37
Taulukko 2. Käytkö kirjastossa? / Sukupuoli.....	38
Taulukko 3. Jos käytät kirjastoa, kuinka usein?	39
Taulukko 4. Käytkö kirjastossa.....	42
Taulukko 5. Asteikolla 1-6, kuinka tyytyväinen olet käyttämiisi kirjaston tarjoamiin asioihin? / Sukupuoli.....	43
Taulukko 6. Vieraillessasi kirjastossa, missä vietät siellä eniten aikaa/viihdyt parhaiten?	44
Taulukko 7. Jos haluat tietoa kirjastosta, mitä kautta sitä olisi mukavinta/helpointa saada?	49

Taulukko 8. Käydessäsi kirjastossa, miten koet muiden ihmisten (henkilökunta, muut asiakkaat) suhtautuvan sinuun?.....	51
--	----

1 JOHDANTO

Lähtökohdat tähän opinnäytetyöhön olivat oma kiinnostukseni nuortenkirjastotyöhön, sekä työharjoittelupaikkani Seinäjoen pääkirjaston kyseiseen asiakasryhmään liittyneet tiedontarpeet. Tiivistettynä, opinnäytetyön avulla haluttiin selvittää Seinäjokisten yläkouluikäisten nuorten kirjastonkäyttöä, heidän tietämystään kirjastopalvelujen sisällöistä sekä heidän toiveitaan ja ajatuksiaan kirjastopalveluihin liittyen.

Selvityksen alaiseksi kohderyhmäksi valikoituivat Seinäjoen kaupunkikeskustan kolmen yläkoulun, eli Pruukin yhtenäiskoulun, Seinäjoen lyseon ja Seinäjoen yhteiskoulun 8-luokkalaisten oppilaat. Keskeiset syyt 8-luokkalaisten valintaan tutkimuksen kohderyhmäksi yläkoulun luokka-asteista olivat 7-luokkalaisiin mahdollisesti vielä vaikuttava alakouluikäinen tiiviimpi yhteys kirjastoon ja 9-luokkalaisten kirjastonkäytön oletettu painottuminen opiskelutarkoitukseen. Syyt edellä mainittujen oppilaitosten valintaan tutkimuksen kohdekouluiksi olivat yksinkertaisesti niiden keskeiset sijainnit Seinäjoen pääkirjastoon nähden ja näin ollen niissä opiskelevien oppilaiden asema kirjaston keskeisenä asiakasryhmänä.

Yksityiskohtaisemmin avattuna, tämän opinnäytetyön kautta pyritään saamaan selville nuorten kirjastonkäytön nykytilanne, eli kuinka suuri osa 8-luokkalaisista käyttää kirjastoa, miten he sitä käyttävät, ovatko he tyytyväisiä sen tarjoamiin palveluihin ja kuinka hyvin he tuntevat kirjastopalvelujen sisältöä. Lisäksi halutaan selvittää kirjaston nuortenpalvelujen kehittämistarpeita, eli minkälaisia toiveita tai kehittämisehdotuksia 8-luokkalaisilla on kirjastopalveluja kohtaan, millaisista syistä he eivät käytä kirjastoa ja mikä mahdollisesti saisi heidät kirjastoa käyttämään.

Tavoitteena on myös saada tietoa siitä, millä keinoilla kirjasto voisi tavoittaa nuoret paremmin ja kohdentaa viestintäänsä heille, eli mikä tiedotuskanava olisi 8-luokkalaisten mielestä helpoin ja mukavin, jos he haluavat tietoa kirjastosta. Selvityksen alla on myöskin se, millainen kirjaston ilmapiiri on nuorten näkökulmasta, eli miten 8-luokkalaisten kokevat kirjaston henkilökunnan ja muiden asiakkaiden suhtautuvan heihin vieraillessaan kirjastossa. Haluna on myös kartoittaa vertaistoiminnan mahdollisuutta kirjaston nuortenpalvelujen toiminnoissa, eli tahtoisivatko 8-luokkalaisten osallistua kirjaston heidän ikäisilleen tarjoamien palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Seinäjoen kaupunginkirjaston pääkirjasto ja sen palvelut nuorille

Seinäjoella, Alvar Aallon suunnittelemassa hallinto- ja kulttuurikeskuksessa sijaitsee kaupunginkirjaston pääkirjasto, jonka palvelut sisältyvät kahteen rakennukseen. Kirjastorakennukset ovat nimeltään Aalto ja Apila. Niiden tarjoamiin palveluihin sisältyvät aineiston lainaaminen, aineiston varaaminen lähikirjastoista ja seutukirjastoista, lähi- ja seutukirjastoista lainatun aineiston palauttaminen, lehtien lukeminen, opiskelu, konsoli- ja lautapeliin pelaaminen, e-aineistojen käyttö, tietokoneiden käyttö, verkkokirjaston käyttö, langattoman verkkoyhteyden käyttö, omien aineistojen digitointi, mikrofilmien ja -korttien luku, digipianon ja soittuhuoneen käyttö, erilaiset tapahtumat ja niiden järjestämismahdollisuus, näyttelyt ja näyttelytilojen varaaminen, kahvila sekä tilojen varaaminen. (Seinäjoen kaupunginkirjasto, [viitattu 2.9.2018].)

Pääkirjasto jakautuu kuuteen palvelupisteeseen, jotka ovat nimeltään Asiakaspalvelu ja Uutisalue, Aikuisten palvelut / Kirjasali, Lasten palvelut / Piilomaa, Nuoret ja musiikki sekä Aallon kirjasto. Aallon kirjasto on valmistunut vuonna 1965. Sen pinta-ala on 1600 m² ja tilavuus 6700 m³. Kirjaston suunnittelija on arkkitehti Alvar Aalto. Apila on valmistunut vuonna 2012. Sen pinta-ala on 3500 m². Kirjaston pääarkkitehti on Asmo Jaaksi. Kirjastoautot ovat nimeltään Ykä ja Ilo. Ensiksi mainittu otettiin käyttöön vuonna 2006, jälkimmäinen vuonna 2015. Yhteensä niillä on noin 160 pysäkkiä. Seinäjoen kaupunginkirjasto kuuluu Eepos-kirjastokimppaan, yhdessä 21 kunnan kanssa. (Seinäjoen kaupunginkirjasto, [viitattu 2.9.2018].)

Seinäjoen kaupunkikeskustan kirjastoverkkoon kuuluu myös Törnävän kirjasto, joka toimii Törnävän sairaalan yhteydessä (Seinäjoen kaupunginkirjasto, [viitattu 2.9.2018]). Kirjaston kokoelma sisältää aikuisille, lapsille ja nuorille suunnattua kauno- ja tietokirjallisuutta, lehtiä, isotekstisiä kirjoja sekä pienen kokoelman äänikirjoja. Kirjastossa on myös kaksi tietokonetta asiakaskäyttöön, tulostusmahdollisuudella. Kirjaston tiloissa järjestetään lisäksi taide- ja käsityönäyttelyjä sekä pidetään satutuokioita ja kirjavinkkausta. Kirjasto on kaikille avoin, vaikka se sijaitseekin

sairaalan yhteydessä. Sen hoidosta vastaa pääkirjaston asiakaspalvelun palvelupäällikkö, mutta asiakaspalvelussa työskentelee mielenterveyshoitaja. (Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, [viitattu 21.9.2018].)

Seinäjoen pääkirjaston nuorten kokoelmaan sisältyy heille suunnattua kaunokirjallisuutta, sarjakuvia, mangaa, lehtiä, äänikirjoja, DVD-elokuvia, Blu-ray-elokuvia, video- ja lautapelejä, helppolukuista nuortenkirjallisuutta sekä pieni kokoelma erikseen nuorille suunnattua tietokirjallisuutta. Seinäjoen kaupunginkirjaston asiakkailleen tarjoamat elektroniset palvelut, joiden kautta voi lainata kirjoja, lukea lehtiä, kuunnella musiikkia tai suorittaa tiedonhakua, on toki tarkoitettu myös nuorten käyttöön (Seinäjoen kaupunginkirjasto, [viitattu 2.9.2018].) Kirjaston elektroniset aineistot sisältävät lisäksi e-äänikirjoja.

Nuorten käytössä on myöskin soittohuone Pommari, jossa voi soittaa itsekseen tai porukalla. Soittohuoneessa on järjestetty myös bändipajoja lapsille ja nuorille rytmimusiikkiverkosto Louhimon kanssa. Pommarin instrumenttivalikoimaan sisältyy elektroakustinen kitara, kaksi sähkökitaraa, basso, rummut, kaksi kosketinsoitinta ja mikrofoneja sekä tarvittavat vahvistimet ja äänentoistolaitteet. Pääkirjastolta löytyy myös nuorten käyttöön Xbox-pelikonsoli sekä tilaa opiskeluun ja oleskeluun. (Seinäjoen kaupunginkirjasto, [viitattu 2.9.2018].)

Kaupungin kulttuuriopetussuunnitelman pohjalta kirjavinkkausta tarjotaan kirjastolta Seinäjoen kaikille 5-luokkalaisille, mutta resurssien mukaan myöskin muille luokkasteille. Seinäjoen kaupunginkirjasto tekee lisäksi tiedonhaun- ja kirjastonkäytön opetusta. Kirjasto kutsuu lukuvuosittain 7-luokkalaiset myös tiedonhallintataitojen opastukseen, jossa käsitellään tiedonhakua eri lähteiden ja tietokantojen kautta sekä lähdekriittisyyttä ja tietolähteiden soveltamista omassa oppimisessa. (Seinäjoen kaupunginkirjasto, [viitattu 2.9.2018].)

Seinäjoen peruskouluilla, lukiolla ja varhaiskasvatuksella on kirjaston kanssa yhteistyösuunnitelma (Seinäjoen kaupunginkirjasto, [viitattu 2.9.2018]). Seinäjoen kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelma toimii omalta osaltaan opettajien työn tukena. Se on yleinen ohje, jonka kautta perusopetus ja kirjasto pystyvät toimimaan yhteistyössä keskenään paikallisten resurssien puitteissa. Suunnitelman avulla py-

ritään tarjoamaan oppilaille heidän asuinalueestaan riippumatta yhtenäistä ja monipuolista opastusta. Opettajille taas tarjoutuu mahdollisuus hyödyntää kirjastopalveluja ja kirjastoammattilaisten asiantuntemusta työnsä tueksi. Kirjastolta annettavat opastukset sisällytetään toiminnassa lähtökohtaisesti tiiviisti erilaisiin oppiaineisiin. Opastustilanteet suoritetaan työpareittain, opettajan vastatessa kyseisen oppiaineen sisällöistä ja kirjaston työntekijän antaessa oman alansa ammattiosaamisen opastukseen. Kirjasto- ja perusopetuslaki, sekä paikalliset strategiat ja ohjeistukset ovat yhteistyösuunnitelman vahva pohja. (Seinäjoen kaupunginkirjasto & Seinäjoen perusopetus, [viitattu 26.10.2018].)

Seinäjoen perusopetuksen ja kirjaston välinen yhteistyö on joiltakin osin velvoittavaa, mutta pääosin sen konkreettista toteutusta voidaan suorittaa pohjaten opettajien ja heidän opetusryhmiensä ajankohtaisiin tarpeisiin. Onnistuneen toiminnan tärkein tekijä on jatkuvuus ja Seinäjoella onkin tavoitteena, että jokainen koululuokka vierailisi kirjastossa ainakin kerran kunkin lukuvuoden aikana. Esimerkki vuosiluokkakohtaisesta kirjastoyhteistyöstä on 8-luokkalaisille järjestettävä kirjavinkkaus. Heille on järjestetty genrevinkkausta, eli kirjavinkkausta kauhu-, scifi-, fantasia-, romantiikka- ja jännityskirjallisuutta edustavista teoksista. 8-luokan syksy on erityisen sopiva edellä mainitulle vinkkaukselle, koska silloin perehdytään myös äidinkielen opetuksessa kirjallisuuden eri genreihin (Seinäjoen kaupunginkirjasto & Seinäjoen perusopetus, [viitattu 26.10.2018]).

Seinäjoen kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelman teemoja ovat kirjasto oppimisympäristönä, tiedonhankinnan ja hallinnan taidot, mediakasvatus, lukemaan innostaminen, sanataidekasvatus, monialaiset oppimiskokonaisuudet kirjastoyhteistyössä sekä erityisen tuen oppilaat. Kyseisiin teemoihin sisältyviä asioita yläasteikäisten kannalta ovat esimerkiksi TET-harjoittelut – kirjasto oppimisympäristönä, kirjaston ylläpitämä, oppilaiden kirjoituksille avoin kirjallisuusblogi – Sanataidekasvatus sekä jo aiemmin mainittu kirjavinkkaus – lukemaan innostaminen. (Seinäjoen kaupunginkirjasto & Seinäjoen perusopetus, [viitattu 26.10.2018].)

2.2 Seinäjoen kaupunkikeskustan yläkoulut

Pruukin yhtenäiskoulu on perustettu Törnävän kaupunginosaan vuonna 2015. Koulussa toimivat lukuvuonna 2018-2019 perusopetuksen luokat 5-9, joista vuosiluokkiin 5-6 sisältyy kaksi rinnakkaisluokkaa ja luokkiin 7-9 neljä. Koulussa toimii myös neljä pienluokkaa, luokilla 5-6 yksi ja 7-9 kolme. Elokuun alussa koulussa oli noin 350 oppilasta, 31 opettajaa ja 10 koulunkäynnin ohjaajaa. Oppilaat ovat lähtöisin alueen alakouluista, Törnävän neljänneltä ja Kärjen kuudennelta. (Seinäjoen kaupunki, [viitattu 7.9.2018].) Pruukin yhtenäiskoulun ja Seinäjoen pääkirjaston välinen etäisyys on noin kolme ja puoli kilometriä.

Seinäjoen lyseo sijaitsee kaupungin keskustassa Kirkkokadulla, ja se on peruskorjattu vuonna 2008. Lukuvuonna 2017-2018 koulussa opiskeli yläkoululaisia noin 500. (Seinäjoen kaupunki, [viitattu 7.9.2018].) Lyseossa opiskelee 7 yleisopetuksen 8. luokkaa ja 2 erityisluokkaa (Rahko 2018). Seinäjoen lyseo sijaitsee lähes näköetäisyydellä pääkirjastosta, noin kahden- ja puolensadan metrin päässä.

Seinäjoen yhteiskoulu sijaitsee Tuomikadulla Kivistön kaupunginosassa ja siellä opiskelevat koululuokat 7-9. Opiskelijoita on noin 550, opettajia ja muuta henkilökuntaa koulussa on 60 henkilöä. (Seinäjoen kaupunki, [viitattu 7.9.2018].) Yhteiskoulussa opiskelee kaikkiaan 8 luokallista 8-luokkalaisia (Saarela 2018). Seinäjoen yhteiskoululta on pääkirjastolle matkaa hieman alle kaksi kilometriä.

3 ASIAA NUORISTA

Tässä opinnäytetyössä keskityttiin pääasiassa suomalaisen peruskoulun 8-luokkalaisiin, eli yleisesti 14–15-vuotiaisiin nuoriin. Kyseinen ikäryhmä valittiin Seinäjoen pääkirjaston mielipiteen pohjalta. Syinä kahdeksannen luokan valintaan olivat ennen kaikkea 7-luokkalaisiin mahdollisesti vaikuttava ala-asteen tiiviimpi kirjastoyhteys sekä 9-luokkalaisten oletettu opiskelutarkoitukseen painottuva kirjastonkäyttö.

3.1 Nuorten ajankäytöstä ja vapaa-ajasta

Tämän opinnäytetyön kannalta on oleellista perehtyä asioihin, jotka nuoret kokevat vapaa-aikaansa liittyen tärkeiksi, jotta voidaan kirjastonäkökulmasta pohtia vastaavatko sen palvelujen sisällöt nykyisellään nuorten tarpeisiin hyvällä tasolla. Tätä kautta voidaan myös kartoittaa mahdollisia keinoja niiden kehittämiseen. Liikkanen (2009, 15) kertoo toimittamansa teoksen nuoria koskevan artikkelin havainnoivan nuorten vapaa-ajan merkittävyyttä. Artikkelissa korostuu vapaa-ajan tärkeys, liittyen nuorten sukupuoli-identiteetin kehittämiseen, ystävyys- ja muihin ihmissuhteisiin, aikuiseksi kasvamiseen sekä heidän oman arvomaailmansa rakentumiseen. Artikkelin mukaan nuoret näkevät vapaa-aikansa aikuisiin verrattuna tärkeämpänä.

Määttä & Tolonen (2011, 5–6) kertovat nuorilla olevan vapaa-ajasta paljon myönteisiä mielikuvia. Nuoret yhdistävät vapaa-aikaansa asioita kuten vapaus, oma aika, itse valittu tekeminen ja työstä ja koulusta virkistäytyminen. Nykypäivän vapaa-aika nähdään artikkelissa myös kilpailuyhteiskunnan luomasta kiireestä ja pakosta irtautumisena. Vapaa-ajastakin voi kuitenkin muodostua niin kutsuttu näytön paikka. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että nuoret voivat suorittaa vapaa-ajallaan myös asioita, joista he ajattelevat olevan hyötyä koulutukseen pääsyssä tai työelämässä. Artikkelissa avataan että lähipiirin ulkopuolisten suhteiden rakentaminen, erilaisten toimintamuotojen ja identiteettien testaaminen sekä itsenäiseen elämiseen liittyvän tiedon kartuttaminen, ovat syitä miksi vapaa-aika on nuorille arvokasta. Nuorten vapaa-ajan toiminnot liitetään kuntien nuoriso-, kulttuuri- ja kirjastopalveluihin tai muuhun niiden tukemaan järjestötoimintaan.

Helven (2009, 250) mukaan nuorten vapaa-ajan käsite on aikuisiin verrattuna määrittelykseltään epäselvempi. Nuorten vapaa-aika voi sisältää ajoittain jopa työtä muistuttavia piirteitä, sen sisältäessä aktiivista harrastustoimintaa. Tällä viitataan juuri nuorten vapaa-ajan määritelmän epäselkeyteen. Helve vertaa edellä mainittua nuorten vapaa-ajan määritelmään yleisesti koulun ja työn ulkopuolisena aikana. Nuorten harrastuksiin sisältyvät sekä vanhempien kasvatuksellisella myötävaikutuksella löytyneet aktiviteetit että nuorten omavalintainen tekeminen kavereiden seurassa tai itsekseen. Helve kuitenkin muistuttaa nuorten vapaa-ajan saattavan olla myös velvoitteetonta ja passiivista oleilemistä, joka voi sisältää vaikka TV:n katselua tai arkiaskareita.

Tämän opinnäytetyön näkökulmasta on tärkeää perehtyä myöskin siihen minkälaisissa ympäristöissä yläasteikäiset nuoret viettävät vapaa-aikaansa, jotta kirjasto voisi paremmin tiedostaa mistä voisi mahdollisesti tavoittaa uusia potentiaalisia nuorisosiakkaita. Kirjaston kannalta on lisäksi mielenkiintoista pohtia, mikä kirjastoa käyttämättömien nuorten oleskeluympäristöissä ja aktiviteeteissa voisi olla sellaista, jonka kaltaista pystyttäisiin mahdollisesti toteuttamaan myös kirjastoympäristössä ja näin ehkä saada ei-käyttäjät kiinnostumaan kirjastosta.

Myllyniemen ja Bergin (2013, 32–35) mukaan 7–29-vuotiaiden lasten, nuorten ja nuorten aikuisten yleisimpiä tapaamispaikkoja olivat heidän omat ja kavereiden kodit sekä internet. Tapaamispaikkojen yleisyys oli kuitenkin vahvasti sidoksissa eri ikäryhmiin, ja se liittyi kyselyn vastaajien suureen ikäjakaumaan. Omat ja kavereiden kodit olivat tapaamispaikkoina yleisimmillään 10-vuotiaiden keskuudessa, kun taas 15–19-vuotiaiden kohdalla tapaamiset internetin välityksellä olivat runsaita. Tutkimus sisälsi myös kysymyksen kavereiden tapaamisesta kaduilla ja kaupungilla, johon liittyen havaittiin tapaamispaikkojen siirtyvän vastaajien iän karttuessa oman kodin lähitienoilta laajemmille kaupunkialueille, pienemmillä paikkakunnilla kohti kyliä ja toreja. Tulosten mukaan 15–19-vuotiaat tapaavat toisiaan kaduilla eniten, kyseisen ikäryhmän suosiessa myöskin kauppakeskuksia ja huoltoasemia. Harrastukset ja nuorisotalot olivat tapaamispaikkoina suosituimpia 10–14-vuotiaiden osalta.

Myllyniemen ja Bergin (2013, 39–42) tutkimuksen mukaan 85 prosentilla 7–29-vuotiaista lapsista, nuorista ja nuorista aikuisista oli jokin harrastus. Harrastusaktiivisuus ei ollut sukupuoliriippuvaista, eikä asuinpaikkariippuvaista (maalla tai kaupungissa). Tutkimuksessa selvitettiin myös lasten ja nuorten vapaa-ajan aktiviteetteja, kyselyn vastausvaihtoehtojen painottuessa taiteeseen ja kulttuuriin. Tutkimuksen mukaan yleisimmiksi vastausvaihtoehdoiksi valikoituivat elokuvissa, teatterissa, keikoilla ja taidenäyttelyissä käynti. Niissä kävivät vastaajista ajoittain yli kolme neljänestä. Säännöllisimmiksi aktiviteeteiksi muodostuivat lukeminen sekä pelikoneilla pelaaminen, joita päivittäin tai viikoittain teki noin kaksi kolmasosaa.

Merikivi, Myllyniemi ja Salasuo (2016, 65–67) kartoittivat tutkimuksessaan 10–29-vuotiaiden lasten ja nuorten järjestökiinnittyneisyyttä. Tällä tarkoitettiin kohderyhmän edustajien mukanaoloa tai jäsenyyttä jossakin seurassa, kerhossa, yhdistyksessä tai järjestössä, esimerkiksi liikunta- tai urheiluseurassa, nuorisojärjestössä tai kulttuuriyhdistyksessä. Tutkimuksessa keskityttiin kolmannen sektorin toimintaan, eli selvityksestä suljettiin pois kaupallisen sektorin ja julkisen sektorin järjestämä toiminta, kuten esimerkiksi kunnan nuorisopalvelut tai koulujen kerhotoiminta. Tulosten mukaan vastaajista 57% oli jollakin tasolla osallisena seuran, kerhon, yhdistyksen tai järjestön toiminnassa, joista konkreettisesti osallistuvia oli 80%. 40% 10–29-vuotiaista lapsista ja nuorista otti osaa jonkin seuran, kerhon, yhdistyksen tai järjestön toimintaan sekä konkreettisesti että jäsenyydellisesti, 6% pelkästään toiminnallisesti ja 11% ainoastaan jäsenyydellisesti. Kokonaan toiminnan ulkopuolelle jäi 43% vastaajista.

3.2 Nuoret markkinoinnin ja viestinnän kohderyhmänä

Yksi tämän opinnäytetyön kautta selvitettävistä asioista liittyy nuorten tavoittamiseen kirjaston markkinoinnilla ja viestinnällä. Näin ollen on perusteltua perehtyä nuorille- ja asiakkaille yleisesti kohdistettavaan markkinointiin ja viestintään liittyviin onnistuneisiin keinoihin sekä menetelmiin.

Valjus (2003, 90–95) avaa nuorisotiedotuspalveluihin liittyvässä artikkelissaan viestinnän ja markkinoinnin keinoja kohderyhmän saattamiseksi tietoisiksi heille tarjot-

tavasta palvelusta. Artikkelin mukaan markkinoinnin ja viestinnän käsitteiden välinen raja on jossain määrin häilyvä. Valjus taustoittaa, että markkinointi on yleisesti mielletty lähinnä yritysten suorittamaksi tuotemarkkinoinniksi, kun taas julkisyhteisöjen puolella markkinointitoimenpiteitä on kutsuttu enemmän viestinnäksi. Artikkelissa käsitellään tuotteen tai palvelun tunnetuksi tuomista markkinoinnin kohderyhmän keskuudessa ja sitä kautta kyseisen palvelun kysynnän aikaan saamista. Valjus muistuttaa markkinoinnin päämääränä olevan palvelun olemassaolon tiedostaminen asiakkaiden keskuudessa sekä julkisyhteisöjen että yritysten näkökulmasta. Haluttujen tulosten saavuttamisessa tulee kiinnittää huomiota suunnitteluun ja strategioihin, hyödyntämällä esimerkiksi markkinointisuunnitelmaa konkreettisena tavoitteiden saavuttamisen työkaluna, joka kyetään toteuttamaan myös ilman suuria aikaa tai rahan liittyviä resursseja. Artikkelissa listataan suunnitelmallisen markkinoinnin pääkohdiksi nykytilan analyysi, tavoitteet ja niiden asettaminen, käyttäjäryhmien profilointi, toiminta ja resurssit, mediajulkisuus, työkalut tulevaisuuden varalle sekä se, että tyytyväiset asiakkaat vievät palveluista tietoa eteenpäin.

Koska nykypäivänä organisaatioiden markkinointia ja viestintää suoritetaan suurissa määrin internetin välityksellä, on opinnäytetyön kannalta olennaista ottaa selvää nimenomaan verkkomainontaan liittyvistä metodeista. Kun markkinointi ja viestintä on hyvin suunniteltua ja kohdistettua, kyetään suuremmalla todennäköisyydellä saamaan yhteys mahdollisimman moneen kohderyhmän edustajaan. Leino (2010, 8) käsittelee teoksessaan digitalisoitumista median, palvelun ja yhteisön muodoissa ja avaa sen eri kanavia organisaatioiden markkinointitoiminnan väylinä. Teoksessa sanotaan, että verkkomainonnalla on periaatteessa mahdollista tavoittaa asiakkaita muita markkinointikanavia tehokkaammin. Verkkomainonnan eduiksi listataan myös muun muassa sen kohdistamismahdollisuudet, sekä sen perinteikästä markkinointia täsmällisempi mitattavuus. (Leino 2010, 38–39.) Leino kirjoittaa verkkopalveluiden tuottamisen sekä hyödyntämisen luovan organisaatioiden markkinointiviestintään monia etuja ja mahdollisuuksia. Niistä tärkeimpiä ovat vuorovaikutteisuus, nopeus, laajuus, yhteisöllisyys, asiakkuuksien hallinta, säästöt, kohdentaminen sekä mittaaminen. (Leino 2010, 136–138.)

Leinon (2010, 139–143) mukaan informaatiopalvelujen kohdalla korostuvat seikat ovat niiden sisältämän informaation löydettävyyden, ajankohtaisuus ja todenmukaisuus. Löydettävyyden ydinasiana on verkkosivustojen sisältöjen asetteleminen käyttäjille ymmärrettäviksi osakokonaisuuksiksi. Verkkopalveluprojektiin kuuluu oleellisesti myös käyttäjäkunnan tiedostettujen sekä piilevien tarpeiden kartoittaminen. Leino itse hyödyntää verkkopalvelusuunnittelussa niin kutsuttua kolmen S-kirjaimen mallia. Malli koostuu sanoista Sisältö, Sivusto ja Sivut. Sisältö-vaiheeseen sisältyy kaikkien sivustoon kohdistuvien ideoiden ja toiveiden läpikäynti. Sivustovaiheessa pohditaan verkkopalvelun rakennetta, eli sivuston elementtien kuten tekstin, kuvien ja taulukoiden asettelua ymmärrettäviksi kokonaisuuksiksi. Sivut-vaiheessa rakennetta analysoidaan yksittäisen sivun kannalta, kartoittaen siihen sisällytettäviä elementtejä.

Leino (2010, 266–267) käsittelee teoksessaan myös sosiaalisen median hyödyntämistä markkinoinnissa. Teoksessa korostetaan aiheeseen liittyen tärkeimpiä seikkoja olevan kontaktin saaminen asiakkaaseen, sekä palautteen kautta saatava konkreettinen viesti. Kontakti asiakkaaseen on mahdollista luoda hyvälaatuisen sisällön kautta ja asiakkaiden jäljet, eli palaute kyetään analysoimaan organisaation hyödyksi. Leino kuitenkin muistuttaa, ettei esimerkiksi pelkkä Facebook-sivun luominen riitä, vaan sitä tulee luotavan strategian mukaisesti aktiivisesti seurata sekä osoittaa itse läsnäolonsa siellä.

Leino (2010, 271–276) esittää Facebook-markkinoinnin hyödyllisimmän keinon olevan luoda siitä verkkosivujen kaltainen toimintokokonaisuus, näkyvyyden lisäämiseksi. Sen sisältöelementeiksi sopivat esimerkiksi videot, kuvat ja kilpailut. Viestinnän tulisi sosiaalisessa mediassa olla myös monipuolista, sillä käyttäjät kyllästyvät samaa kaavaa toistaviin viesteihin. Aktiivinen läsnäolo velvoittaa Facebook-markkinoinnissa organisaatiolta kärsivällistä ja suunnitelmallista otetta, sekä jatkuvaa sisällöllistä kehitystyötä. Leino neuvoo luomaan viestintästrategian ja valitsemaan sopivan tyylin viestintään, sekä varautumaan saamaan myös negatiivista palautetta. Myös palveluitaan markkinoivan tulee omaksua muun yhteisön käyttäytymismalli, sillä pelkkä oman sisältönsä kauppaaminen aiheuttaa käyttäjien suunnalta välttelyä. Myöskään brändi ei saa näyttäytyä liian kiiltokuvamaisena, jotta se olisi uskottava. (Leino, 286.)

Myös videomuotoiseen mainontaan törmää tänä päivänä usein. Olen itsekin ollut mukana tuottamassa Seinäjoen kirjaston tiloista ja kokoelmista tiedottavaa opastusvideota. Edellä mainitun kaltaiset projektit eivät myöskään vaadi mitään suuria investointeja, esimerkiksi hyvälaatuinen kuvausväline löytyy monelta niinkin läheltä kuin taskusta eikä editointikaan tuota tietotekniikkaa hyödyntävälle ihmiselle vaikeuksia. Myös videon lataaminen YouTubeen hoituu kivuttomasti, jonka jälkeen se on helppo integroida esimerkiksi verkkosivuston yhteyteen. Edellä mainitun YouTubeen käyttö on lisäksi oman kokemukseni mukaan suuri osa nykynuorten elämää, joten videoitse voidaan hyvinkin kyetä heidät tavoittamaan.

Saarivuori (2010, 14) käsittelee artikkelissaan YouTubea viraalimarkkinoinnin kanavana. Artikkelissa todetaan kyseisen verkkopalvelun tarjoavan ilmaisen ja erittäin hyödyllisen väylän myös mainontatarkoitukseen. Saarivuori kuvaa, kuinka mainokset leviävät viraalimarkkinoinnissa yksityishenkilöltä toiselle, mahdollisesti lopulta hyvinkin suuren yleisön nähtäville. Kyseessä voi olla vaikka yksinkertainen tilanne, jossa henkilö jakaa kaverilleen hauskan videon joka sisältää jonkin markkinointiviestin. Markkinoivan tahon täytyy vain luoda kiinnostava mainos ja asettaa se nähtäville. Kohderyhmä jatkaa siitä välittämällä viestiä eteenpäin. Artikkelissa kuitenkin korostetaan, että viraalimainonnassa onnistuminen on haasteellista, koska videoita julkaistaan suuria määriä. Mainoksen on oltava erottuva, jotta kohderyhmän jäsenet jakavat sitä edelleen.

3.3 Nuoret & vertaistoiminta

Yksi tämän opinnäytetyön kautta selvitettävistä asioista on, tahtoisivatko Seinäjoen 8-luokkalaiset osallistua kirjaston nuorille suunnattavien palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen. Näin ollen on oleellista perehtyä esimerkkitapauksiin, joissa on onnistuneesti hyödynnetty ”nuorilta nuorille” periaatetta. Vantaan kaupungin nuorisopalvelut ovat järjestäneet vertaisohjaajatoimintaa vuodesta 2006 lähtien. Toiminnassa nuoret ohjaavat toisia nuoria itsenäisesti tai yhdessä ohjaajan kanssa. Vertaisohjaajat opettavat, valmentavat ja tukevat toisia nuoria erilaisissa toiminnoissa sekä oppivat jatkuvasti myös itse, vuorovaikutuksessa ikäistensä ja ohjaajien kanssa.

Nuoret saavat toiminnasta välineitä omaan hyvinvointiinsa sekä elämäänsä vaikuttamiseen, oppimalla tulevaisuuden suunnittelua, vastuunkantamista ja toiminnan kehittämistä. Toiminta edistää osaltaan myöskin aktiivista kansalaisuutta, vahvistaa nuorten sosiaalisia taitoja sekä tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä. Nuoret koulutetaan tehtäviinsä, joissa he toimivat ainakin lukukauden verran. Jotkut useankin vuoden ajan. (Vantaan kaupunki, [viitattu 25.10.2018].)

Vantaan vertaisohjaajanuorten tehtäviä ovat muun muassa vertaistiedotus ja nuorisotiloissa tapahtuva vertaisohjaus. Tiedottajanuorten toimenkuvaan on kuulunut tiedon tuottaminen ja jakaminen muille nuorille erilaisten kanavien, kuten Facebookin, Vantaan Sanomien sekä kaupungin nettisivujen kautta. Vertaistiedottajat ovat lisäksi järjestäneet varhaisnuorille suunnattua medialeiriä. Vertaistiedotustoiminnan järjestäjänä on Nuorten tieto- ja neuvontapalvelu Jeesi. Nuorisotiloissa vertaisohjaajat ovat avustaneet nuorisotyöntekijöitä varhaisnuorille ja nuorille suunnattujen tapahtumien sekä avoimen iltatoiminnan järjestämisessä. (Vantaan kaupunki, [viitattu 25.10.2018].)

Lundvall ym. (2013, 8) käsittelevät teoksessaan nuorten toimimista mediasisältöjä tuottavina vertaistiedottajina. Teoksen mukaan vertaistiedottaminen kuuluu nuorten tieto- ja neuvontatyöhön olennaisena osana. Käsitteellä tarkoitetaan tiedottamista, joka tapahtuu nuorten kesken, heidän siis ollessaan sekä tiedontuottajia että sen vastaanottajia. Toiminnan tavoitteiksi teoksessa listataan nuorten voimaantuminen käsittelemiensä aiheiden ja oman elämänsä asiantuntijoina, nuorten harjaantuminen tiedonhakijoina itseään kiinnostavien asioiden pohjalta ja nuorten toimiminen tiedonkeruunsa pohjalta sisällöntuottajina sekä levittäjinä, erilaisten kanavien välityksellä.

Lundvall ym. (2013, 8) kertovat nuorten tuottaman sisällön voivan olla esimerkiksi uutisia, tapahtumakokonaisuuksia tai artikkeleita julkaistavaksi vaikka nettisivuilla. Teoksessa kerrotaan vertaistiedottajina toimivien nuorten sitoutuvan nuorten tieto- ja neuvontatyöhön liittyviin periaatteisiin sekä luotettavan, kattavan ja sovellettavan sisällön tuottamiseen. Vertaistiedotus on nuorten muuta tieto- ja neuvontatyötä tukevaa sekä täydentävää, nuorten omilla ehdoillaan sekä omista näkökulmistaan tuottamaa, nuorten näköistä mediasisältöä. Teoksessa perustellaan vastaanottajien

antavan vertaistensa tuottamille sisällöille erityistä arvoa ja esimerkiksi toisen nuoren joskus osaavan hyödyntää aikuista menestyksekkäämmin oikeita tapoja viestin perille saamisessa.

Teoksessa nostetaan myös esille joitakin nuorten toimituksia. Näitä ovat muun muassa Tornion nuorisotoimen vuonna 2012 käynnistämä, 13-vuotiaille nuorille suunnattu monimediahanke Adapteri, jossa nuoret toteuttavat mediaesityksiä pienryhmissä ja yksilötehtävinä, kanavinaan esimerkiksi radio sekä paikallismediat. Mediaskooppi sen sijaan on pääasiassa Pirkanmaalle toiminnaltaan keskittyvä mediaaktiiveista koostuva yhteistyöverkosto, johon kuuluvat nuoret ottavat asiantuntijoina osaa aikuisille toteutettaviin koulutuksiin ja toteuttavat muun muassa eriaiheisia podcasteja sekä artikkeleita. (Lundvall ym. 2013, 16–17.)

Piispasen (2016, 14–16) artikkelissa käsitellään Nuorten kulttuuripaja-toimintamallia, jonka ensisijaisena kohderyhmänä ovat 18–35-vuotiaat mielenterveyskuntoutajat. Pajojen toiminta koostuu kuntoutujaa kiinnostavien asioiden toteuttamisesta ryhmissä. Toiminnan sisältämät aiheet määräytyvät kunkin ryhmän vertaisohjaajan aloitteesta, esimerkkeinä mainitaan muun muassa rap- ja YouTube-videopajat. Piispanen kertoo toimintamallin tavoitteina olevan elämänhallinnallisten keinojen löytäminen, sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvä kehittyminen sekä kuntoutujien työ- ja toimintakykyjen kasvattaminen, joihin pyritään luovan ryhmätoiminnan kautta.

Artikkelissa haastatellaan lisäksi Nuorten kulttuuripaja-hankkeen johtajaa, ideoijaa ja kehittäjää, musiikkiterapeutti Markus Raiviota, pajatoiminnan taustoista ja merkityksestä hänelle itselleen. Raivio kertoo ensin ideoineensa yhdessä nuorten aikuisien mielenterveyskuntoutujien kanssa mallin, joka sisälsi selkeän ja yksinkertaisen idean. Idea kuului, että jos joku omaa jonkin taidon, esimerkiksi muutaman soinnun kitaralla, niin hän opettaa ne muutamalle kaverilleen. Tällöin ryhmän toiminnasta muodostuu vertaistoiminnallinen ja ohjaajana toimii musiikkiterapeutin sijasta kuntoutuja. Kyseisestä ideasta kehittyi ryhmätoimintamalli, jossa kuntoutujat ohjaavat toisiaan omien vahvuksiensa pohjalta. Raivio näkee pajatoiminnan suurimpina merkityksinä nuorten mielenterveyskuntoutujien tukemisen yhteiskunnassa pärjäämisessä, sekä vapauden, vapaaehtoisuuden, kansalaistoiminnan, vahvuuskeskeisen erilaisuuden hyväksynnän ja yhteisen kanssaihmiisiin kohdistuvan myötätunnon arvojen edustamisen. (Piispanen 2016, 14–16.)

Vertaistoiminnassa voidaan siis parhaassa tapauksessa onnistua monelta kannalta. Nuorilla on suuri potentiaali suunnitella ja toteuttaa asioita, joihin nimenomaan vertaisilla eli toisilla nuorilla olisi kiinnostusta. He ovat asiantuntijoita ikäluokkansa kiinnostuksen kohteiden osalta. Lisäksi he kehittävät toiminnan kautta omia tietojaan ja taitojaan, joista he voivat hyötyä myös tulevaisuudessa.

4 NUORET JA KIRJASTO

4.1 Nuortenkirjastotyöstä

Koska tämän opinnäytetyön kohderyhmänä ovat nuoret, on luonnollista perehtyä seikkoihin, jotka liittyvät nuoriin kirjaston asiakkaina sekä myös siihen, mitä tiskin toisella puolella olevilta, eli kirjastotyöntekijöiltä odotetaan nuorten kanssa toimittaessa. Alameri-Sajama ja Espoon nuortenkirjastotyön Rukkaset (2007, 9) toteavat aikuisuuteen kasvavan lapsen sijoittuvan kirjaston asiakaspalvelukentässä yhdenlaiseen väliilaan. Tällä tarkoitetaan, että nuoret sijoittuvat kirjaston käyttäjinä lapsiasiakkaiden sekä niin kutsuttujen ”oikeiden asiakkaiden” väliin ja myöskin hieman näiden tielle. Lapsiasiakkaita kuvataan kirjastoille helpoiksi ja hellyttäviksi, joille riittävät kirjastonkäytössä pienimuotoinen tietokonepelailu sekä helposti tarjolla olevat jalkapallo- ja heppakirjat. Nuoret eivät kuitenkaan enää ole kirjaston asiakkaina yhtä vaivattomia. Asiaan liittyy myös se, kenen/keiden kanssa nuoret kirjastossa käyvät. Lapset tulevat kirjastoon aikuisten, kuten vanhempien, opettajan tai hoitajan kanssa, kun taas nuoret saapuvat yksinään tai kaveriporukassa. Teoksessa kerrotaan nuorten muuttuneen kirjastolle haastaviksi- tai jopa ongelma-asiakkaiksi, jotka paikoitellen käyvätkin hermoille.

Alameri-Sajama ja Espoon nuortenkirjastotyön Rukkaset (2007, 10) jatkavat nuorten kuitenkin olevan kirjaston asiakkaita kuten muutkin ikäryhmät, ja kirjastolaki velvoittaa tarjoamaan tasavertaiset palvelut jokaiselle kansalaiselle. Teoksessa kirjoitetaan kirjastopalveluiden arvioimisesta nuorten näkökulmasta sekä heidän antamisestaan tulla kirjaston näkyviksi asiakkaiksi. Tekijät esittävät ajatuksen, että nuorille suunnatut kirjastopalvelut tukevat nuorten kasvua sekä asuinalueen yhteisöllistä toimintaa ja sen arjen sujuvuutta. He nostavat esille oman alueensa kirjastojen asiakkailleen suunnittelemat olohuonemaiset tilat oleskeluun, sekä yhteistyössä nuorisotoimen kanssa ylläpidettävän tietopisteen eräässä kirjastossa. Teoksessa kiteytetään, että kirjastojen pitää kehittää uusia tapoja kohdata nuoret sekä heidän kanssaan tulevat ongelmat, ilot ja iän ilmiöt.

Kun puhutaan yläkoululaisista tai koululaisista yleensä kirjaston asiakkaina, on keskeistä tiedostaa millaista on hyvä koulun ja kirjaston välinen yhteistyö. On syytä terävöittää muistiin, miksi se on tärkeää ja kuinka se myös velvoittaa sekä kirjaston että koulun henkilöstöä. Ikonen, Innanen ja Tikkinen (2015, 6) avaavat monilukutaidon sekä lukumotivaation lisäämiseen tarkoitettussa Lukuinto-oppaassaan, kuinka koululta tarjotaan toiminnassa pedagogista osaamista sekä ohjataan oppilaita kirjaston asiakkaiksi ja vastavuoroisesti kirjastolta annetaan osaamista tiedonhallinnassa sekä pääsy aineistoihin. Oppaassa kerrotaan lukuinto-toiminnan ytimen muodostuvan kirjaston ja koulun välisestä tiiviistä yhteistyöstä, jolla luodaan yhteishenkeä ja saadaan yhteiset tavoitteet selkeämmiksi. Yhdeksi yhteistyön mittariksi nostetaan myöskin kirjaston ja koulun henkilökuntien keskinäinen kokeminen toistensa kollegoiksi sekä molempien tahojen työskentely kummankin organisaation tiloissa.

Ikonen ym. (2015, 12–13) esittävät teoksessaan myös tuloksia, joiden mukaan Lukuinto-pilotointi ja -teemavuosi vaikuttivat positiivisesti moniin kirjastoihin. Tulosten mukaan sekä lasten- ja nuorten kaunokirjallisuus että tietokirjallisuus lisäsivät lainamääriään, johon suuresti vaikuttivat koululuokkien säännölliset kirjastovierailut. Lisäksi myönteisiin vaikutuksiin lukeutuivat kasvanut lukudiplomien suorittaminen, kirjastonkäytön monipuolistuminen ja lisääntyneet kävijämäärät. Tekijät kuvaavat Lukuinto-toiminnan tuovan kirjaston lähelle. Tällä tarkoitetaan koulun ja kirjaston molemminpuolisten vierailujen kasvattavan oppilaita kirjaston käyttäjiksi, kirjastohenkilökunnan edustajan kartoittaessa opetuksen sisältöihin liittyviä tarpeita, joihin vastata alansa osaamisella ja koulun perehtyessä kirjaston tarjoamiin sisältöihin.

Ikonen ym. (2015, 68) avaavat teoksessaan myöskin esimerkkejä toiminnasta, kuten kirjaston ja koulun vastualueiden jakamista. Esiintuodussa järjestelyssä kirjastolle kuuluivat muun muassa kirjastovierailut ja kirjavinkkaukset, tiedonhaun ja tiedonhankinnan opetus sekä kirjastosuunnistus ja koulukirjaston esittely. Koulu puolestaan järjesti esimerkiksi vanhempien oppilaiden lukuhetkiä nuoremmille, kohdensi tiedonhaun opetuksen sisältöjä tunnilla käsiteltäviin aiheisiin ja järjesti jopa koululaisia kirjastoapulaisiksi osallistumaan kirjaston järjestelemiseen, lainaustointaan sekä kaverivinkkaamaan.

Alameri-Sajaman (2007, 12–13) mukaan nuoret nähdään kirjaston palvelukenttään soveltuvina asiakkaina eritoten juuri kirjastojen kouluyhteistyön kautta. Hän erottelee, että vapaa-ajallaan olevien nuorten koetaan usein käyttävän kirjastoa väärin. Sohvilla istuvien, metelöivien nuorisoporukoiden haluttaisiin monilla tahoilla hyödyntävän kirjastoa vain lainaamiseen ja palauttamiseen, niin kuin ennen vanhaan. Alameri-Sajama kuitenkin nostaa esiin kysymyksen, että kun nuorilla on monesti asuinpaikkakunnillaan omat kohtaupaikkansa, kuten asemat tai kioskit, niin miksi kirjastokin ei voisi olla heille vaikka vain sellainen.

Alameri-Sajama (2007, 14–15) lisää, että joillekin nuorille kirjasto voi myös olla yhdenlainen turvasatama. Teoksessa kuvataan kirjastoa yhdestä nuorten mahdollisesta näkökulmasta tilana, joka on turvallinen, valvottu ja ilmapiiriltään ystävällinen paikka. Nuortenosaston uskotaan näyttäytyvän nuorille ennen kaikkea niin kutsuttuna puolueettomana vyöhykkeenä, jossa saa oleskella omana itsenään, kunhan noudattaa kirjaston sääntöjä. Tärkeänä nähdään myös se, missä osassa kirjastoa nuortenosasto on. Oikealla sijainnilla kyetään monesti vaikuttamaan positiivisesti kirjaston muiden asiakkaiden sekä henkilökunnan kokemuksiin nuortenosastosta ja sen käyttäjistä.

Alameri-Sajaman (2007, 16–18) mukaan nuorille on kirjaston asiakkaina tärkeää myös henkilökohtainen, rauhallinen palvelu. Teoksessa esitetään, että jos nuoret eivät koe palvelutilanteessa tulevansa vastaanotetuiksi riittävän yksityisesti, yrittävät he mieluummin selvittää asiansa kanssa yksin. Lopuksi Alameri-Sajama muistuttaa, että on myös nuoria, jotka lukevat paljon. Heitä kuvataan kirjaston näkökulmasta ihanteellisiksi asiakkaiksi, joille on helppo tarjota kirjastopalveluja. Lukeva nuori ei useinkaan kaipaa kirjastolta muuta kuin kirjallisuutta ja on tyytyväinen löytäessään uutuushyllystä kiinnostavan teoksen. Teoksessa kerrotaan, että koska nykypäivänä palautus ja lainaus hoidetaan suurelta osin automaateilla, eivät lukevat nuoret välttämättä asioi juurikaan tiskillä. Näihin nuoriin olisi kuitenkin hyödyllistä ottaa kontaktia, sillä heillä saattaa olla ehdotuksia hankintoihin tai muihin parannuksiin liittyen.

Myös kirjastoissa, kuten muuallakin on syytä muistaa että nuoret ovat yksilöitä, eivätkä kaikki heistä esimerkiksi ole niin kutsuttuja meluavia ongelma-asiakkaita. Kirjastohenkilökunta ei saa kehittää negatiivisia ennakkoluuloja nuorisoa kohtaan.

Konfliktitilanteita saattaa kuitenkin syntyä, mutta näissä tilanteissa voi ennen kaikkea muistella, millaista oli itse olla nuori. Voi muistella sitä aikaa, kun omat teini-ikä ”kriisit” olivat pinnalla. Siten voi olla helpompaa ymmärtää nuorten käytöstä kyseisissä tilanteissa ja asennoitua itsekin niihin paremmin.

Eeva Jäppinen (2007, 30–32) kiteyttää, että nuoretkaan eivät kaikki ole samasta muotista, jokaisella on oma persoonansa – heihin lukeutuu ujoja ja rohkeita, äänekkäitä ja hiljaisia, koomikoita ja totisia, rauhattomia ja levollisia, listan yhä jatkuessa. Nuoren on hyvä saada ajan kanssa olla nuori, ennen astumistaan aikuisten maailmaan ja kohtaamaan sen kaikkine haasteineen. Jäppinen korostaa aikuisen asemaa nuoren kasvun tukemisessa, sitä ymmärtäen, kunnioittaen ja suojaten. Kirjoituksessa kuvataan nuortenkirjastolaisia myös nuorten kirjaston sisäisiksi puolesta-puhujiksi, joiden tulee suhtautua optimistisesti hankalampiinkin tapauksiin. Jäppinen päättää nuortenkirjastotyön jakavan nuorisotyön kanssa yhteisen ajatuksen: työtä kyetään tekemään yhtä kauan, kuin siinä on sydän mukana.

Aagaard ym. (2017, 13–14) kiteyttävät IFLA:n julkaisussa, että tehokkaat ja ammatitaitoisesti johdetut lasten- ja nuortenkirjastot edellyttävät koulutettuja ja sitoutuneita työntekijöitä. Julkaisun mukaan lasten- ja nuortenkirjastolaisilta vaadittavia taitoja ja kykyjä ovat into, hyvät kommunikointi-, ihmissuhde-, ryhmätyöskentely- ja ongelmanratkaisutaidot, kyky verkostoitua ja tehdä yhteistyötä, aloitteellisuus, joustavuus ja avoimuus muutoksille, käyttäjätarpeiden analysointikyky, palvelujen suunnittelu-, johtamis- ja arviointikyky sekä halu uuden oppimiseen ja ammatilliseen kehittymiseen. Lisäksi tarvitaan tietämystä ja ymmärrystä lapsen kehityksestä, lukutaidon kehittymisestä ja sen edistämisestä, taiteellisista ja kulttuurillisista mahdollisuuksista sekä lasten- ja nuortenkirjallisuudesta ja muista heille kohdistetuista mediasisällöistä.

Quiñones ym. (2015, 2–3) esittävät IFLA:n julkaisussa kirjaston nuortenpalvelujen tehtävänä olevan yksilöiden tukeminen heidän kasvussaan nuoruudesta aikuisuuteen tarjoamalla pääsyn aineistoihin sekä ympäristön, joka täyttää nuorten älyllisen, emotionaalisen ja sosiaalisen kehityksen edellytykset. Julkaisussa listataan myös nuortenkirjastopalvelujen tavoitteita. Yhtenä tavoitteena on nuorten yksilöllisiin tarpeisiin pohjautuvan lastenpalveluista aikuisten palvelujen pariin tapahtuvan siirtymän mahdollistaminen. Toisena nuorten tarvitsemien ja ansaitsemien sekä heidän

sivistyksellisiin, tiedollisiin, kulttuurillisiin ja vapaa-ajallisiin tarpeisiinsa keskittyvien palvelujen tarjoaminen. Kolmantena tavoitteena on, että kirjaston nuortenpalvelut ovat lukutaitoa, elinikäistä oppimista sekä lukuharrastusta tukevia.

Myös Quiñones ym. (2015, 6) luettelevat IFLA:n julkaisussa nuortenkirjastotyöntekijöiltä edellytettäviä taitoja ja kykyjä. Näihin lukeutuvat muun muassa nuorten yksilöllisten, kasvuun ja kehitykseen liittyvien tarpeiden ymmärtäminen, nuoriin yksilöinä kohdistuva kunnioitus, nuorisokulttuurin ja heidän kiinnostuksen kohteidensa tuntemus, valmius toimia nuorten puolestapuhujina kirjastossa ja yhteisössä, kyky toimia yhteistyössä nuorten kanssa, kirjallisuuden ja muiden mediasisältöjen tuntemus sekä kyky rakentavaan ajatteluun.

4.2 Nuorten kirjastonkäytöstä

Yhtenä tämän opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena on selvittää Seinäjokisten yläkoululaisten kirjastonkäyttöä. Näin ollen on olennaista ottaa selvää nykypäivän nuorison kirjastonkäyttötottumuksista ja myöskin tarkastella hieman yleistäen, millaisia erottuvia piirteitä heillä on kirjaston asiakkaina. Helenius (2016) kuvaa artikkelissaan, että nuorille tarjotaan kirjastosta kirjavinkkausta ja kansalaiskasvatusta, vaikka he hyödyntäisivätkin kirjastoa pääosin vain oleskeluun. Artikkelisiin haastatellut kirjastotyöntekijät havainnollistavat tuovansa nuorten arkeen myös lukemisen kulttuuria, esimerkiksi spontaanin ja tilannekohtaisen kirjavinkkauksen tai kirjallisuuden liittyvän keskustelun kautta. Artikkelissä jatketaan nuorten käyttävän kirjastopalveluja omien lähtökohtiensa pohjalta, eivätkä he mahdollisesti aina perusta niin kutsutuista perinteisistä kirjaston palveluista. Helenius kirjoittaa kirjastojen haasteena olevankin, kuinka nuorille saataisiin kattavampi tietoisuus kirjastopalvelujen sisällöstä. Artikkelissä muistutetaan nuorten olevan muiden kirjastonkäyttäjien kanssa samanarvoisia asiakkaita, niin oikeuksineen kuin velvolluuksineen. Helenius näkee nuorten oppivan myöskin kirjaston kautta yhteiskunnan toimijoiksi vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa.

Nuorten Palvelu ry:n julkaisussa esitetään nuoret karkeasti jaotellen julkisten tilojen, esimerkiksi kirjaston käyttäjinä jakautuen neljään ryhmään. ”Piipahtajat” hengailevat kirjastossa viikon aikana pariin otteeseen, vallitsevasta meiningistä riippuen. ”Heavy

userit” oleskelevat kirjastossa monta tuntia päivittäin, tärkeimpänä elementtinä sosiaalinen ympäristö. ”Asioijat” hyödyntävät kirjastoa sen niin kutsuttujen ydintehtävien puitteissa, eivätkä harrasta hengailua. ”Odottelijoille” kirjasto on väliaikainen etappi, esimerkiksi kyytiä odotellessa. Nuorten Palvelu ry:n mukaan nuoret mieltävät kirjaston tietoa sisältäväksi paikaksi, joka on rauhallinen lukemisympäristö ja jossa on asiakaspäätteiden käyttömahdollisuus. Ydin sisältää myös olohuonemaisen ajanviettopaikan, sekä tarpeen mukaan rauhallisen, hiljaisen ja itsenäisen ympäristön. (Nuorten Palvelu ry 2016, 9.)

Nuorten Palvelu ry:n mukaan suurin osa nuorista on tyytyväisiä kirjastopalveluihin nykyisellään. Noin 15-vuotiailta saatiin jo kehitysehdotuksiakin. Ehdotukset olivat hyvin kirjastokohtaisia. Materiaalipuolelta esimerkiksi sohvia, pöytiä ja pistorasioita toivottiin lisää. Myöskin lisää hiljaista tilaa toivottiin ja toisaalta myös ”äänekästä” tilaa. Kirjaston sijainti nähtiin ideaalina muiden palvelujen, kuten koulun tai nuorisotilan läheisyydessä, suuressa osassa pitäjiä nuoret kävivätkin kirjastossa eniten koulun jälkeen, sekä väli- ja hyppytunneilla. Kirjastoa hyödynnettiin runsaasti myöskin läksyjen ja ryhmätöiden tekopaikkana. Nuoret näkivät tärkeänä palveluna myöskin kirjastojen yhteydessä sijaitsevat kahviot, sekä mahdollisuuden myös omien eväiden syöntiin. Monta tahoja varmasti ilahduttaa, että vanha kunnan kirjojen lukeminen ja lainaaminenkin koettiin tärkeäksi, myös ”vapaiden hengailijoiden” taholta. (Nuorten Palvelu ry 2016, 30.)

Koska opinnäytetyössä suoritetaan tilastollista tutkimusta, on myös hyödyllistä perehtyä nuorten kirjastonkäytöstä aikaisemmin kerättyihin tunnuslukuihin. Tilastokeskuksen (2009) mukaan 97% 10–14-vuotiaista lapsista ja nuorista kävi vuoden aikana kirjastossa, sukupuolikohtaisten lukujen ollessa pojilla 96% ja tytöillä 97%. Saman lähteen mukaan vastaavat luvut olivat 15–24-vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla 81%, sukupuolikohtaisesti miehillä 73% ja naisilla 89%. Helven (2009, 264-265) tutkimuksen mukaan 15–19-vuotiaat nuoret käyvät kirjastossa yleisimmin muutaman kerran kuukaudessa, maaseudulla asuvien osoittautuessa aktiivisemmiksi kirjastonkäyttäjiksi verrattuna kaupunkilaisiin. Tutkimuksen mukaan myös korkeakoulutetun äidin omaavat nuoret käyvät enemmän kirjastossa, verrattaessa alemman koulutustason äitien lapsiin.

Myllyniemen ja Bergin (2013, 32) mukaan 7–29-vuotiaista lapsista, nuorista ja nuorista aikuisista eniten kirjastoa tapaamispaikkana hyödynsivät 10–14-vuotiaat. Kirjasto todettiin kyseisessä vapaa-aikatutkimuksessa yhdenlaiseksi erityistapaukseksi. Tämä liittyi siihen, että vaikka kirjastot ovat esimerkiksi opiskelijoille opiskelutarkoituksessa tärkeitä, eivät ne ole heille merkittäviä vapaa-ajan sosiaalisia kohtaamispaikkoja.

4.3 Nuoret kirjaston markkinoinnin ja viestinnän kohderyhmänä

Organisaatio, jolle pyritään tämän opinnäytetyön kautta selkiyttämään keinoja, joilla kohdentaa viestintäänsä nuorille on kirjasto, joten on oleellista tarkastella markkinoinnin sekä viestinnän keinoja ja käytäntöjä myös spesifimmin kirjastonäkökulmasta. Helinsky (2012, 14) taustoittaa kirjaston markkinointia käsittelevässä teoksessaan, että markkinointi auttaa organisaatioita ja asiakkaita toistensa löytämisessä. Markkinointia ei nähdä hankalana tai kummallisena, vaan hauskana ja kiinnostavana asiana, joka luo organisaatiolle mahdollisuuksia omaan kohtaloonsa vaikuttamiseen. Helinsky esittää markkinointia hyödynnettävän organisaatioissa päivittäin, esittäen sen rakenteen hallintaan neljän askeleen mallia.

Edellä mainitut neljä askelta koostuvat ”Analyysistä”, ”Strategiasta/markkinointisuunnitelmasta/kustannuslaskelmasta”, ”Toteutuksesta” sekä ”Palautteesta ja arvioinnista”. Analyysi-vaiheessa kartoitetaan asioiden nykytilaa ja hahmotellaan myös tulevaisuutta. Strategia/markkinointisuunnitelma/kustannuslaskelma-vaiheessa kiteytetään markkinoitavat palvelut, markkinoinnin kohderyhmä, budjetti ja odotettavat tulokset, sekä luodaan aikataulu ja suoritetaan vastuunjako. Toteutus-vaiheessa siirrytään käytännön toimiin, varaudutaan muutos- ja kriisitilanteisiin sekä keskitytään stressinhallintaan. Palaute- ja arviointi-vaiheessa käydään läpi markkinoinnin tulokset ja käsitellään siihen liittyviä onnistumisia sekä virheitä. (Helinsky 2012, 18.)

Jälleen, kun opinnäytetyön kohderyhmänä ovat nuoret, on hyödyllistä kartoittaa, mitkä viestintäkanavat ovat kirjastoalan aikaisempien selvitysten pohjalta kyseisen ikäryhmän suosiossa. Jokitalo (2016, 42–43) käsittelee artikkelissaan Instagramia viestintäkanavana kirjastonäkökulmasta. Artikkelissa esitellään asioita, jotka kävivät ilmi asiakkaiden Instagram julkaisuista, sekä Jokitalon käydessä verkkokeskustelua

kyseisen somekanavan- ja kirjastonkäyttäjien kanssa. Artikkelissa kerrotaan Instagramista löytyvän suhteellisen paljon kuvajulkaisuja, joihin käyttäjät olivat liittäneet sanan kirjasto. Kuvien aiheina olivat muun muassa kirjastojen aineistot sekä asiakastilat, joissa hengailaan, luetaan tai opiskellaan. Kuvissa korostui kirjastonkäyttö opiskelutarkoituksessa, päähuomion kiinnittyessä kuitenkin kirjoihin, joita kuvataan suurissa määrin. Instagram-käyttäjät antoivat sen kautta myöskin positiivista asiakaspalautetta ja kehitysehdotuksia. Jokitalo taustoittaa kyseisen somekanavan olevan erityisesti nuorten suosiossa, esittäen muun muassa 12–15-vuotiaiden tyttöjen käyttävän sitä jopa 83 prosenttisesti.

Myös kirjaston kokoelmien esittely asiakkaille, kuten esimerkiksi kirjavinkkaus, on kirjaston palvelujen markkinointia. Opinnäytetyön kannalta on hyödyllistä perehtyä alan toimijoiden kokemuksiin ja neuvoihin onnistuneeseen nuorille kohdistettavaan kirjastosisältöjen markkinointiin. Porilainen lasten- ja nuortenosaston kirjastonhoitaja Arja Palonen kertoo vinkkaavansa vuoden aikana kirjoja jopa sadalle nuorista koululaisista koostuvalle ryhmälle. Hän uskoo rennon pukeutumistyyliinsä ja sosiaalisuutensa olevan hänelle eduksi nuorten kanssa toimiessaan. Palonen sanoo työntekijälle olevan tärkeää olla kohderyhmän näkökulmasta helposti lähestyttävä, lisäten tuovansa tähän liittyen omaa persoonansa esiin, tosin harkitusti. Artikkelissa avataan, että Porin kirjasto alkoi kaupungissa hyödyntää myöskin sosiaalista mediaa ensimmäisten toimijoiden joukossa. Palonen kuvaa Facebook- ja Instagramviestintää välittömäksi ja käytännölliseksi, kertoen kirjastojen hyödyntävän kyseisiä kanavia Porissa ahkerasti. Hän kuvaa kirjastonsa someviestinnän olennaisimpana lähtökohtana olleen henkilökunnan oma innostus, jatkaen heidän saavan somenkäytöstään myöskin melko paljon palautetta. (Ikävalko 2016.)

Helinsky (2012, 108–114) näkee sosiaalisen median sovellukset tärkeinä ja halpoina markkinointikanavina myös kirjaston näkökulmasta. Hänen mukaansa kyseisten teknologioiden hyödyntäminen on kirjastoille oleellista, koska asiakkaat käyttävät niitä nykyaikana paljon. Helinsky lisää sosiaalisen median osaltaan myös helpottavan työntekoa, sekä antavan asioihin uusia näkökulmia. Teoksessa kuvataan Facebookia nykypäivänä lähes itsestänselvyydeksi myös kirjastoissa sekä esittää muun muassa yleisten kirjastojen hyödyntävän sitä suhteellisen laajalti. He-

linsky listaa myös striimatun median kanavat positiiviseksi mahdollisuudeksi kirjastomarkkinoinnissa, nostaan esille YouTuben, jonka sisältöjä voidaan esimerkiksi integroida kirjaston verkkopalveluihin. Teoksessa muistutetaan vielä myöskin sosiaalisten medioiden käyttämisen tulosten mittaamisen olevan tärkeää. Helinsky neuvoo valitsemaan mittaamista varten muuttujia, nostaan esimerkeiksi käynnit, kommentit ja uudet kontaktit.

4.4 Nuoret, vertaistoiminta & kirjasto

Yksi asia, jota pyritään tämän opinnäytetyön kautta selvittämään, on vertaistoiminnan hyödyntämismahdollisuus Seinäjoen pääkirjaston nuorille suunnattavissa sisälöissä. Tämän takia on erittäin sopivaa ottaa selvää siitä, miten vastaavaa toimintaa on muualla maassamme järjestetty ja minkälaisia sisältöjä sen kautta on syntynyt. Vantaan kirjastoissa toimii nuoria vertaisohjaajia, eli niin kutsuttuja ”kirjastoversuja”. Toiminta on saanut alkunsa kaupungin kirjastojen ja nuorisopalvelujen yhteistyöstä. Nuoret ovat järjestäneet kirjastoissa esimerkiksi pelipakitoimintaa, eli Playstation-pelaamista tapahtumaa sekä avoimia nuorteniltoja ja roolipelikerhoja. Nuorisopalvelut kouluttaa nuoret tehtävään ja heidät palkitaan toiminnasta muun muassa elokuva-iltoihin. (Vantaan kaupunki, [viitattu 12.10.2018].)

Horila ja Vaarne (2017) käsittelevät artikkelissaan 5-luokkalaisten lasten kirjastotunelmia Turussa toteutettuun hankkeeseen liittyen. Artikkelissa kerrotaan lasten ideoineen ja piirtäneen kirjastovisioitaan hankkeen aikana. Tulosten pohjalta kävi ilmi että lapset pitävät ylipäättään kirjaston olemassaoloa sekä sen läheisyyttä erittäin tärkeänä. Lapset luonnehtivat kirjastoa arkeensa itsestään selvästi liittyväksi paikaksi, jossa käydään säännöllisesti. Lapset toivoivat kirjaston tiloihin muun muassa rauhallisia lukukoloja. Horila ja Vaarne kertovat kuitenkin tärkeimmäksi seikaksi muodostuneen lasten näkökulmasta mielekkään lukemiston saatavuuden.

Kovasen (2007, 12) artikkeli koskee Kuopion kaupunginkirjaston, Kuopion kaupungin viestintäpalvelun ja Kuopion musiikkilukion ensimmäisen vuosikurssin oppilaiden aikoinaan yhteistyössä toteuttamaa Suomen 90-juhlavuonna tuotetun musiikin top10-listan julkaisutyötä. Oppilaat valitsivat kyseisen vuoden marraskuussa musiikkilistan, johon sisältyivät myös kirjalliset perustelut levyvalinnoista ja joka julkaistiin

Kuopion kaupungin verkkosivuilla. Projektin työtunteihin liittyvät järjestelyt suunniteltiin ennakkoon yhteisesti kulttuuri-, viestintä- ja opetustoimen välillä. Kirjastotyöntekijät opastivat lukiolaisia kirjaston verkkopalveluihin, sekä erityisesti musiikkiosaston käyttöön ja sen valikoimaan paikan päällä. Ohjaustyössä olivat mukana myös lukion musiikin- ja äidinkielenopettajat, liittyen levyvalintoihin sekä niiden kirjallisten perustelujen muodostamiseen. Myöskin kaupungin viestintäpalvelulla oli oma osansa toiminnassa, projektin kirjallisessa ja valokuvallisessa raportoinnissa, sekä listan lopullisessa julkaisussa kaupungin verkkosivustolla.

Kovanen (2007, 12–13) jatkaa artikkelissaan haastatellun lukion musiikinopettajan nähneen projektin vahvuutena erityisesti läheisen vuorovaikutuksen siihen osallistuneiden toimijoiden välillä. Artikkelissa kirjoitetaan opettajan nähneen projektin sopivan hienosti ensimmäisen vuosikurssin oppilaille, sillä he kykenevät musiikin ja tekstien kriittiseen analysointiin ja tuovat hyvin esille omia mielipiteitään. Oppilailla riitti opettajan mukaan myös innostusta sekä motivaatiota projektia kohtaan. Opettaja toi esille myöskin positiivisen arvion vastaavien toimintojen mahdollisuudesta muidenkin oppiaineiden yhteydessä. Projektin toimijat totesivat parhaimmaksi palautteeksi vuoden aikana saadut tiedot nuorten keskuudessa tapahtuneesta keskustelusta – arvioinnista ja arvostelusta, musiikkilistaan liittyen. Projektin osallistujatahot kokivat tämän pohjilta palkitsevaksi sen, miten nuoret ovat listaa seuranneet ja sitä kautta ottaneet selvää kirjaston tarjonnasta sekä vievän sitä kautta kirjaston arvoa eteenpäin.

Edellä mainittu projekti toimii hyvänä esimerkkinä tässäkin opinnäytetyössä jo aikaisemmin mainitulle, vertaistoiminnan kautta karttuvalle monitahoiselle hyödyille. Nuoret saivat suoritettua opintojaan heitä kiinnostavalla tavalla ja loivat samalla sisältöä, joka julkaistiin niinkin näkyvästi kuin kaupungin verkkosivuilla. Nuorille jäi projektista varmasti onnistumiskokemuksia, jotka mahdollisesti osaltaan hyödyttävät heitä myös tulevassa elämässä. Kirjasto puolestaan sai nuoret tutustumaan palveluihinsa ja vietyä heidän kauttaan viestiä tarjoamista asioista eteenpäin. Projekti on myöskin hyvä esimerkki kirjaston ja koulun välisestä yhteistyöstä, tässä tapauksessa myös kaupungin viestintäpalvelun.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS

5.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tämän opinnäytetyön lähtökohtana oli selvittää Seinäjoen kaupunkikeskustan kolmen yläkoulun 8-luokkalaisten oppilaiden kirjastonkäyttöä ja heidän yleistä tietämystään kirjaston palveluista, sekä kartoittaa kyseisten nuorten kirjastopalveluihin kohdistuvia mahdollisia toiveita ja ajatuksia. Työn tutkimuskysymyksiin sisältyivät seuraavat asiat: kuinka suuri osa kohderyhmästä käyttää kirjastoa, miten he sitä käyttävät, kuinka tyytyväisiä he ovat kirjaston tarjoamiin palveluihin ja kuinka hyvin he tuntevat kirjastopalvelujen sisältöjä. Minkälaisia kehittämisehdotuksia kohderyhmällä mahdollisesti on kirjastopalveluihin liittyen, minkälaisia syitä heillä on olla käyttämättä kirjastoa ja mikä heidät voisi saada sitä käyttämään. Mitkä tiedotuskanavat kohderyhmä kokisi itselleen mukavimmiksi halutessaan tietoa kirjastosta, miten he kokevat kirjaston henkilökunnan ja muiden asiakkaiden suhtautuvan heihin vieraillessaan kirjastossa ja tahtoisivatko he osallistua kirjaston heidän ikäisilleen tarjoamien palvelujen suunnitteluun/toteutukseen.

5.2 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivista tutkimusta hyödynnetään paljon sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä, ja se yhdistetään juuriltaan luonnontieteisiin. Keskeisiä asioita tehtäessä kvantitatiivista tutkimusta ovat aikaisempi teoria ja aikaisemmista tutkimuksista saadut johtopäätökset. Myös käsitteiden määrittäminen ja hypoteesien tuottaminen kuuluvat oleellisina osina kvantitatiiviseen tutkimukseen. Jatkoa edellä mainituille ovat koejärjestelyihin tai aineiston keräämiseen liittyen tehtävät määrälliseen analyysiin soveltuvat suunnitelmat ja perusjoukon eli tutkimuksen kohderyhmän sekä sitä eroteltavan otoksen valitseminen. Mainittakoon kvantitatiivisen tutkimuksen tunnetuiksi käytännöiksi vielä aineiston saattaminen tilastollisesti analysoitavaksi ja muuttujien rakentaminen taulukkomuotoon sekä aineiston tilastolliseen analysoimiseen perustuvien johtopäätösten tekeminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 135–136.)

Kvantitatiivista tutkimusta nimitetään myöskin tilastolliseksi tutkimukseksi. Kysymyksiä, jotka liittyvät lukumääriin ja prosentiosuuksiin, ratkotaan tilastollisella tutkimuksella. Tilastollisen tutkimuksen onnistuminen edellyttää, että otos on tarpeeksi suuri ja edustava. Kerätessä aineistoa tilastolliseen tutkimukseen, hyödynnetään yleensä valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä ja standardoituja tutkimuslomakkeita. Tutkimuksen tuloksia pystytään havainnollistamaan taulukoilla tai kuvioilla, ja asioiden kuvaamisessa käytetään numeerisia suureita. Monesti selvityksen alaisia asioita ovat myös tutkittavassa ilmiössä tapahtuneet muutokset sekä eri asioiden väliset riippuvaisuudet. Tavoitteena on, tilastollisella päättelyllä, kyetä yleistämään tutkimustuloksia koskemaan havaintoyksiköitä laajempaa joukkoa. (Heikkilä 2008, 16.)

Kvantitatiivisella tutkimuksella pystytään yleensä kartoittamaan tämänhetkinen tilanne, mutta asioiden syiden selvittämisessä ei aina onnistuta riittävällä tasolla (Heikkilä 2008, 16). Kvantitatiivisen tutkimuksen edellytyksenä on tieto siitä, mitkä ovat ilmiöön vaikuttavat tekijät. Mittaaminen ei ole mahdollista, jos ei ole tietoa siitä mitä mitataan. Kvantitatiivinen tutkimus voidaan hyvin pitkälle nähdä muuttujien mittaamisena, sekä tekijöiden esiintymisen ja niiden suhteiden välisen vuorovaikutuksen laskemisena. (Kananen 2011, 12.)

Kun tekee kvantitatiivista tutkimusta, tulee tuntea tutkimuksen kohteena olevan ilmiön muuttujat, tekijät tai parametrit. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla pyritään yleistämään. Tietoa kerätään pieneltä joukolta havaintoyksiköitä, jonka kautta saatujen vastausten odotetaan edustavan perusjoukkoa. Näin tutkimuksesta saatujen tulosten voidaan nähdä edustavan koko ilmiöön liittyvää populaatiota. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pätevät määrälliset mittarit, esimerkiksi jonkin tekijän vaikutus toiseen. Mittauksessa saatu aineisto käsitellään tilastollisesti. Tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi tarvitaan riittävä määrä havaintoyksiköitä. Havaintoyksiköiden oikea määrä mahdollistaa myös tulosten siirtämisen koko perusjoukkoa koskeviksi. (Kananen 2011, 17–18.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen perustana on positivismi, joka perustuu luotettavaa, yleistettävää ja perusteltua tietoa tavoittelevaan mittaamiseen. Positivismilla tavoitellaan absoluuttista ja objektiivista totuutta, ja siinä korostuvat perustelut, luotetta-

vuus sekä yksiselitteisyys. Ennen kuin kvantitatiivista tutkimusta voidaan tehdä, pitää tutkimuksen kohteena olevan ilmiön olla tarpeeksi täsmentynyt. Ilmiön määrittäminen täytyy suorittaa hyvin, jotta sen mittaus kvantitatiivisin menetelmin on mahdollista. (Kananen 2011, 18.)

5.3 Kvalitatiivinen tutkimus ja sisällönanalyysi

Kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana sanotaan olevan todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksen tavoitteena on tutkimuskohteen mahdollisimman kokonaisvaltainen tutkiminen. Yleisesti sanottuna, kvalitatiivisen tutkimuksen avulla pyritään tosiasioiden löytämiseen ja paljastamiseen, eikä niinkään jo olemassa olevien totuuksien todentamiseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa sovelletaan tyypillisesti kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, aineiston kokoamisen tapahtuessa luonnollisten ja todellisten tilanteiden kautta. Tutkimustyön lähtökohtana on aineiston tarkastelu monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti, pyrkimyksenä ollen odottamattomien asioiden paljastaminen induktiivisella analyysillä. Kvalitatiivisen tutkimuksen kohde-ryhmän valikoiminen on tyypillisesti tarkoituksenmukaista, tapausten käsittely sekä tulosten tulkinta yksilöllistä. (Hirsjärvi ym. 2007, 157–160.)

Sisällönanalyysi on systemaattinen ja objektiivinen menetelmä dokumenttien analysoimiseen. Sillä tavoitellaan kuvausta tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, muotoutuneena tiivistetyksi ja yleiseksi. Menetelmällä analysoidaan tekstiaineistoa, josta pyritään löytämään merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–104.) Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä tavoitellaan tutkimustehtävään vastausta, käsitteiden yhdistelemisen kautta. Menetelmän lähtökohtana on empiirisestä aineistosta johdettu tulkinta ja päättely, jonka tavoitteena on käsitteellisempi näkemys tutkittavasta ilmiöstä. Menetelmän analyysivaihetta on havainnoitu kolmivaiheisena prosessina, joka sisältää aineiston pelkistämisen, ryhmittelyn ja käsitteiden luomisen. Pelkistämävaiheeseen sisältyy epäolennaisuuksien karsiminen aineistosta. Ryhmittelyvaiheessa käydään läpi aineiston sisältämät alkuperäiset ilmaukset ja pyritään löytämään niistä samankaltaisuuksia ja/tai eroja. Käsitteiden luomisvaihe koostuu teoreettisten käsitteiden muodostamisesta, olennaisen ja valikoidun tiedon pohjalta tutkimukseen liittyen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–112.)

5.4 Kyselytutkimus

Survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä eli kysely on tapa kerätä aineistoa itse. Termillä survey tarkoitetaan kyselyn muotoa, jossa kohdehenkilöistä muodostuu otos perusjoukosta ja aineiston kerääminen on standardoitua. Surveyn kautta kerätty aineisto analysoidaan pääasiassa kvantitatiivisesti. Kyselytutkimuksen eduksi on luettu sen mahdollistama laajan aineiston kerääminen. Menetelmä säästää tutkijalta myös aikaa ja vaivaa, ja on sitä kautta tehokas. Huolellisesti tehty kyselylomake mahdollistaa lisäksi tulosten nopean käsittelyn, tallentamisen ja analysoinnin tietokoneella. Myös aikataulun ja kustannusten arviointi onnistuvat menetelmällä suhteellisen tarkasti. Tutkijan ei myöskään tarvitse kehittää uusia analysointitapoja aineistoa varten, koska tarvittavat raportointimuodot ja tavat tilastolliseen analyysiin on jo kehitetty. (Hirsjärvi ym. 2007, 188–190.)

Kun tutkittavia on suuri määrä, on suunnitelmallinen kyselytutkimus tehokas ja taloudellinen keino tiedon keräämiseksi (Heikkilä 2008, 19). Myös kyselytutkimuksella on kuitenkin omat heikkoutensa. Saatuja tuloksia pidetään usein pinnallisina, myös tutkimusten teoreettista tasoa saatetaan kyseenalaistaa. Muina heikkouksina on nähty vastaajien tutkimukseen suhtautumisen sekä huolellisuuden ja rehellisyyden arvioinnin mahdottomuus, tiedon puute vastausvaihtoehtojen onnistuneisuudesta kohdehenkilöiden näkökulmasta, tietämättömyys vastaajien aikaisemmasta perehtyneisyydestä kysymyksiä koskevaan aiheeseen sekä mahdollinen vastauksien puute, eli kato. (Hirsjärvi ym. 2007, 190.)

5.5 Informoitu kysely & Internet-kysely

Informoitua kyselyä suorittava tutkija toimittaa lomakkeet kohderyhmälle henkilökohtaisesti, kertoen samalla tutkimuksensa tarkoituksen sekä vastaa kysymyksiin ja avaa kyselyään vastaajille. (Hirsjärvi ym. 2007, 191–192.) Internet-kysely on nopea keino tiedon keräämiseen ja sitä on paras käyttää, kun voidaan saada edustava otos. Kyselyn tulokset tallennetaan tietokantaan, jonka kautta ne voidaan käsitellä aineiston keruun jälkeen. Myös koulumaailmassa on helppo suorittaa internet-kysely, esimerkiksi opiskeluryhmittäin ATK-luokassa. (Heikkilä 2008, 69–70.)

5.6 Toteutus käytännössä

Aineisto kerättiin yläkouluilta Webropol-verkkokyselylomakkeen (Liite 1.) avulla, 2.-12.10.2018 välisenä aikana ja siihen vastasi yhteensä 201 oppilasta. Pruukin yhtenäiskoululla ja Seinäjoen lyseolla kyselystä myöskin informoitiin ja sen täyttööä seurattiin paikan päällä. Seinäjoen yhteiskoululle jaettiin ainoastaan saatekirje (Liite 2.) sekä linkki kyselyyn, koska vierailuaikoja koululle ei järjestynyt. Jokaisesta kolmesta yläkoulusta kysely täytätettiin neljällä luokallisella 8-luokkalaisia oppilaita.

Kyselyn täyttämistä varten toimitettiin Seinäjoen kaupungille tutkimuslupahakemus ja tutkimussuunnitelma, jotka kohdekoulujen rehtorit hyväksyivät. Rehtoreiden kautta saatiin yhteys koulujen äidinkielenopettajiin, jotka muodostuivat asiassa yhteyshenkilöiksi. Äidinkielenopettajien kanssa sovittiin sähköpostitse sopivat aikataulut kyselystä informointiin ja sen täyttämiseen. Asianomaisille kouluhenkilökunnan edustajille lähetettiin kyselystä myös kopio tarkasteltavaksi ennen sen virallista täyttämistä oppilailla.

Itse kyselyn informoinnit ja täyttämiset onnistuivat sekä yhtenäiskoululla että lyseolla oikein hyvin. Myös yhteiskoululta vastauksia saatiin hyvä määrä. Kyselyn täytön tekninen puoli onnistui myös hienosti, koska kaikilla oppilailla oli älypuhelin. Täyttäjällä oli mukanaan myös paperilomakkeita, mutta niihin oli tarve turvautua ainoastaan yhdessä tapauksessa. Kuten tutkimustuloksista käy osin ilmi, ei paperilomakkeen täyttäjältä kyetty saamaan vastauksia kaikkiin niihin kysymyksiin, jotka verkkolomakkeessa oli asetettu pakollisiksi (ks. esim. Kuvio 1).

Kyselyn esittely ja sen täytön seuraaminen paikan päällä havaittiin hyödylliseksi, sillä näin oppilaille muodostui selkeämpi suhde sekä kyselyyn että sitä toteuttavaan henkilöön. Lisäksi oppilailla oli sen myötä mahdollisuus esittää tarvittaessa henkilökohtaisesti tarkentavia kysymyksiä kyselyyn liittyen. Myöskin kyselyn palautusprosentti muodostui kohderyhmän sisällä erittäin kattavaksi, joka oli yksi syy informoidun kyselyn alkuperäiseen valintaan tutkimuksessa hyödynnettäväksi menetelmäksi.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi kolmesta kohdekoulusta yhteensä 201 oppilasta. Eniten vastauksia tuli tytöiltä (98 kpl/48,76%), joskaan ei merkittävästi pojilta saatuja vastauksia enemmän (89 kpl/44,28%). Lisäksi osa vastaajista ilmoitti olevansa muun sukupuolisia (14 kpl/6,96%).

Vastaajista lähes neljäsosa asui Seinäjoen pääkirjastosta kauempana kuin viiden kilometrin päässä. Seuraavaksi suurimmalla oppilasjoukolla oli etäisyyttä kotinsa ja kirjaston välillä neljästä viiteen kilometriä. Etäisyyden lyhetessä kirjastosta oppilaiden koteihin nähden, harveni samaa tahtia myöskin 8-luokkalaisten lukumääräinen edustus. Oppilaiden tarkat lukumäärät on esitetty seuraavassa taulukossa (Taulukko 1).

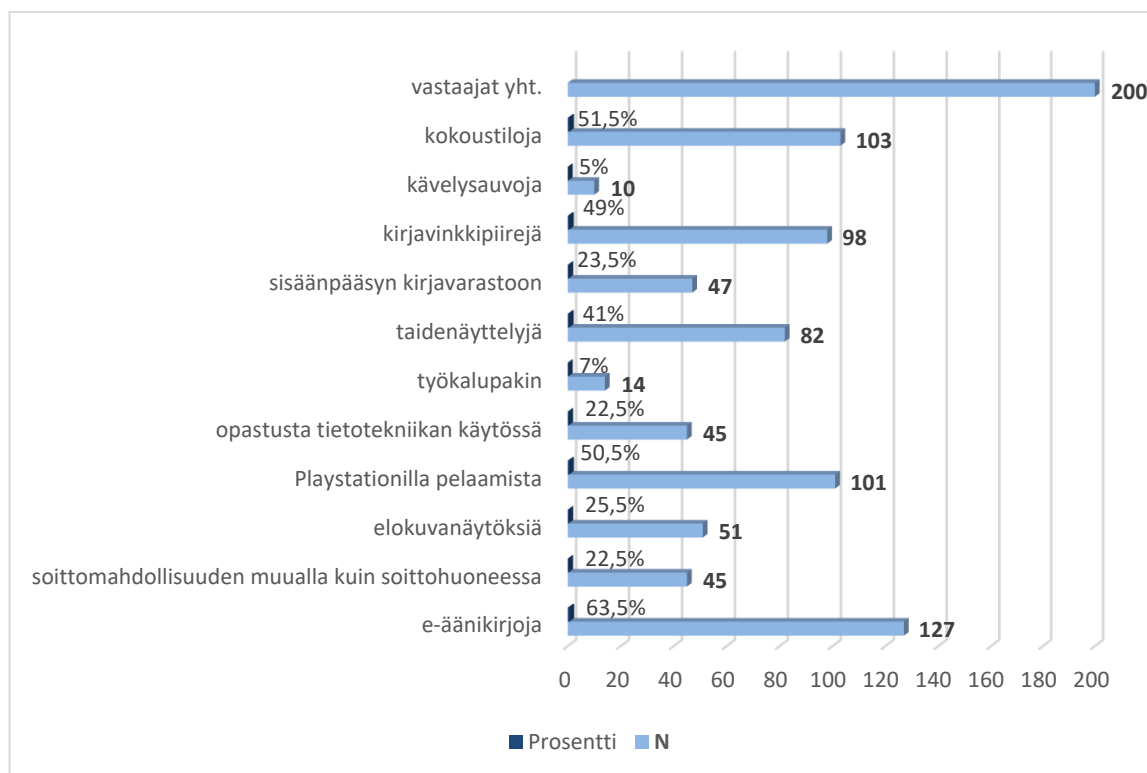
Taulukko 1. Kuinka kaukana Seinäjoen pääkirjastosta asut?

	N	Prosentti
alle 1 km	11	5,47%
1-2 km	20	9,95%
2-3 km	30	14,93%
3-4 km	44	21,89%
4-5 km	47	23,38%
yli 5 km	49	24,38%
yht.	201	100%

6.2 8-luokkalaisten kirjastonkäytön nykytilanne

Monivalintakysymykseen, jolla kartoitettiin oppilaiden tietämystä kirjaston tarjoamista palveluista, vastasi yhteensä 200 henkilöä. Oppilaat olivat parhaiten tietoisia kirjaston e-äänikirjoista. Noin puolet vastaajista osasi nimetä kokoustilat ja kirjavinkkiپیrit kirjaston palveluiksi. Yllättäen hieman yli puolet erehtyivät laskemaan mukaan Playstationilla pelaamisen, vaikkei kirjastolta kyseistä pelikonsolia löydy. Edellä mainitun lisäksi vääriä vastausvaihtoehtoja olivat kävelysauvat ja työkalu-

pakki, jotka kuitenkin vain pieni osa vastaajista ilmoitti kirjaston palveluiksi. Vastausvaihtoehdot tuloksineen selviävät kokonaisuudessaan alla olevasta kuviosta (Kuvio 1).

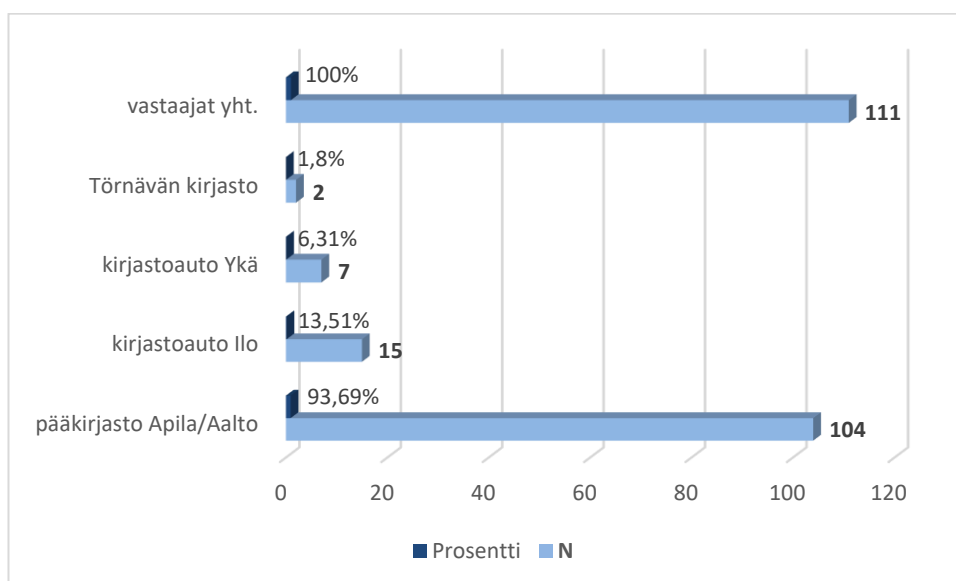
Kuvio 1. Mitä seuraavista asioista kirjasto mielestäsi tarjoaa?

Kirjastossa käymisen ja käymättömyyden osalta lukumääräinen ero oppilaiden keskuudessa osoittautui pieneksi, niukan enemmistön vastatessa kieltävästi. Kahdeksatasadasta yhdestä oppilaasta 95 (47,26%) henkilöä ilmoitti käyvänsä kirjastossa, 106 (52,74%) taas vastasi, ettei käy. Kyselyyn vastanneista yhdeksästäkymmenestä kahdeksasta tytöstä kirjastossa ilmoitti käyvänsä hieman yli 66 prosenttia. Kahdeksastakymmenestä yhdeksästä pojasta lähes 70 prosenttia vastasi, ettei käy kirjastossa. Neljästätoista muunsukupuolisesta 3 henkilöä kävi kirjastossa. Oheisesta taulukosta ilmenevät tarkat sukupuolikohtaiset lukumäärät (Taulukko 2).

Taulukko 2. Käytkö kirjastossa? / Sukupuoli.

	Työtöt		Pojat		Muunsukupuoliset	
	N	%	N	%	N	%
kyllä	65	66,33	27	30,34	3	21,43
en	33	33,67	62	69,66	11	78,57
Yhteensä	98	100	89	100	14	100

Seinäjoen kaupunginkirjaston Seinäjoen kaupunkikeskustan alueella toimivien yksiköiden käyttöä koskevaan monivalintakysymykseen vastasi 111 oppilasta. Ylivoimaisesti suurin osa ilmoitti asioivansa pääkirjastossa. Kävijämäärissä seuraavina olivat kirjastoautot, joista Iloa hyödynnettiin yli kaksinkertaisesti verrattuna Ykään. Myös Törnävän lähikirjastossa vieraili hyvin pieni osa vastaajista. Alla olevassa kuviossa (Kuvio 2) esitetään tarkat lukumäärät ja prosentit.

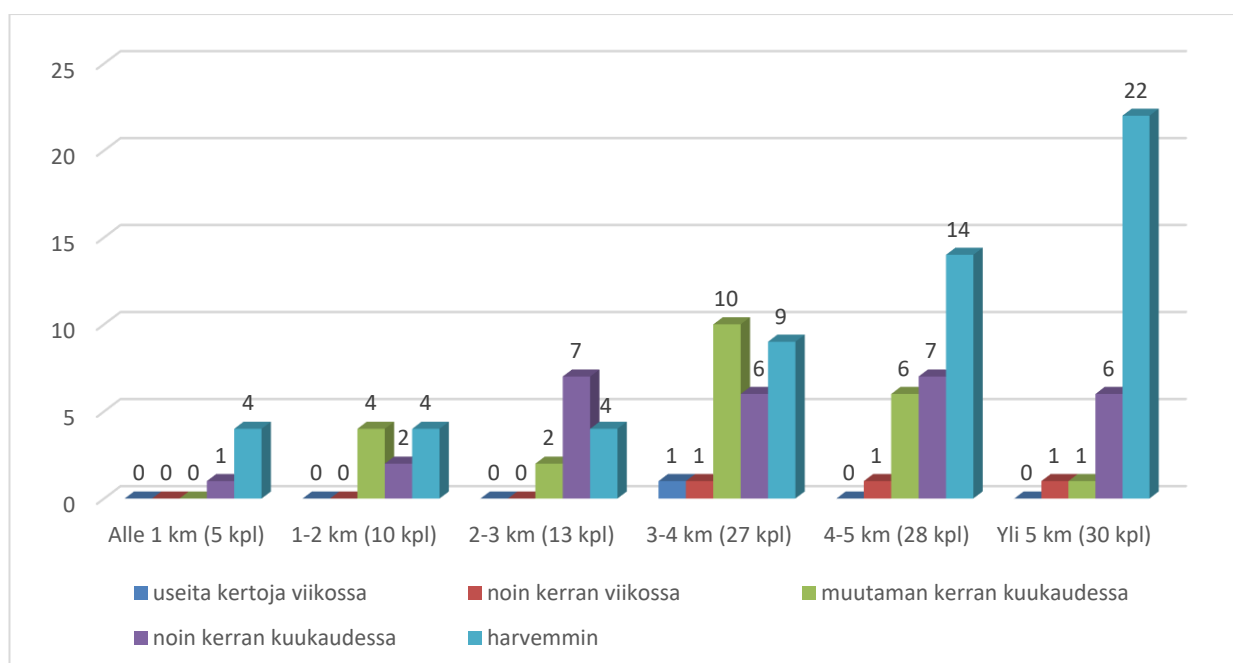
Kuvio 2. Jos käytät kirjastoa, mitä sen yksiköistä?

Kirjastonkäytön toistuvuutta selvittävään kysymykseen vastasi 113 oppilasta. Noin puolet vastasi käyttävänsä kirjastoa harvemmin kuin kerran kuukaudessa, hieman yli neljäsosa noin kerran kuukauden aikana. Kuusi kävijää viimeksi mainittua vähemmän ilmoittivat kirjastonkäyttöön muutaman kerran kuukaudessa. Vain pieni osa käytti kirjastoa noin kerran viikon aikana, useita kertoja viikossa ainoastaan yksi henkilö. Oheiseen taulukkoon on liitetty vastausten tarkat arvot (Taulukko 3).

Taulukko 3. Jos käytät kirjastoa, kuinka usein?

	N	Prosentti
useita kertoja viikossa	1	0,89%
noin kerran viikossa	3	2,66%
muutaman kerran kuukaudessa	23	20,35%
noin kerran kuukaudessa	29	25,66%
harvemmin	57	50,44%
yht.	113	100%

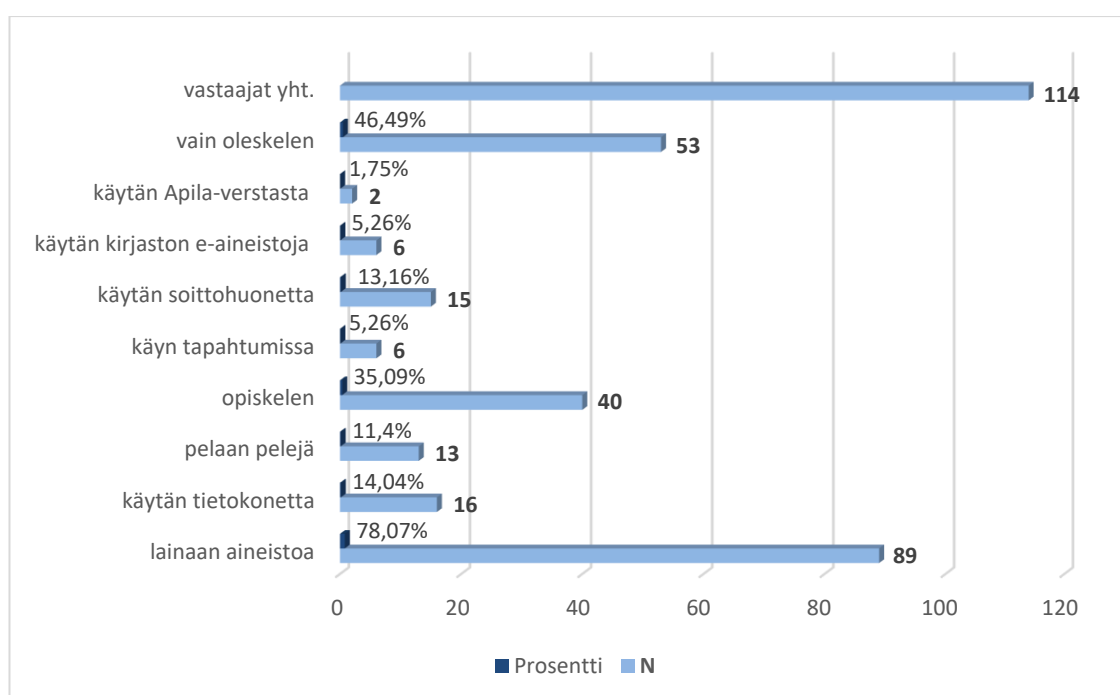
Oppilaista jotka asuivat alle kilometrin etäisyydellä kirjastosta, 80 prosenttia käytti kirjastoa harvemmin kuin kerran kuukaudessa ja 20 prosenttia noin kerran kuukaudessa. Oppilaista joiden asunnon ja kirjaston välinen etäisyys oli 1-2 kilometriä, 40 prosenttia käytti kirjastoa muutaman kerran kuukaudessa, 20 prosenttia noin kerran kuukaudessa ja 40 prosenttia harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Kirjastosta 2-3 kilometrin etäisyydellä asuneista oppilaista 15,38 prosenttia käytti kirjastoa muutaman kerran kuukaudessa, 53,85 prosenttia ja 30,77 prosenttia harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Oppilaista jotka asuivat 3-4 kilometrin päässä kirjastosta, 3,7 prosenttia käytti kirjastoa useita kertoja viikossa, 3,7 prosenttia noin kerran viikossa, 37,04 prosenttia muutaman kerran kuukaudessa, 22,22 prosenttia noin kerran kuukaudessa ja 33,33 prosenttia harvemmin. 4-5 kilometrin etäisyydellä kirjastosta asuneista oppilaista 3,57 prosenttia käytti kirjastoa noin kerran viikossa, 21,43 prosenttia muutaman kerran kuukaudessa, 25 prosenttia noin kerran kuukaudessa ja 50 prosenttia harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Oppilaista joiden asunnolta oli kirjastoon matkaa yli 5 kilometriä, 3,33 prosenttia käytti kirjastoa noin kerran viikossa, 3,33 prosenttia muutaman kerran kuukaudessa, 20 prosenttia noin kerran kuukaudessa ja 73,33 prosenttia harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Alla olevassa kuviossa esitetään visuaalisesti oppilaiden lukumäärät (Kuvio 3).

Kuvio 3. Jos käytät kirjastoa, kuinka usein? / Asumisetäisyys kirjastosta (N=113).

Kirjaston palvelujen eri muotojen käytön yleisyyttä oppilaiden keskuudessa kartoitettiin monivalintakysymykseen saatiin 114 vastausta. Yleisimmäksi kirjastonkäytön muodoksi ilmoitettiin aineiston lainaaminen. Noin puolet oppilaista vastasi hyödyntävänsä kirjastoa oleskelutilana. Vastausvaihtoehdoista kolmanneksi eniten käyttäjiä oli kirjastolla opiskeluympäristönä. Vähäistä käyttöä oli kirjaston e-aineistojen kohdalla, eivätkä kirjastossa järjestetyt tapahtumatkaan olleet saaneet montaa 8-luokkalaista osallistujakseen. Vähiten hyödynnetyksi palveluksi oppilaiden keskuudessa ilmeni Apila-verstas, jota ilmoitti käyttäneensä ainoastaan kaksi henkilöä. Vaihtoehtokohtaiset vastausmäärät ilmenevät alla olevasta kuviosta (Kuvio 4).

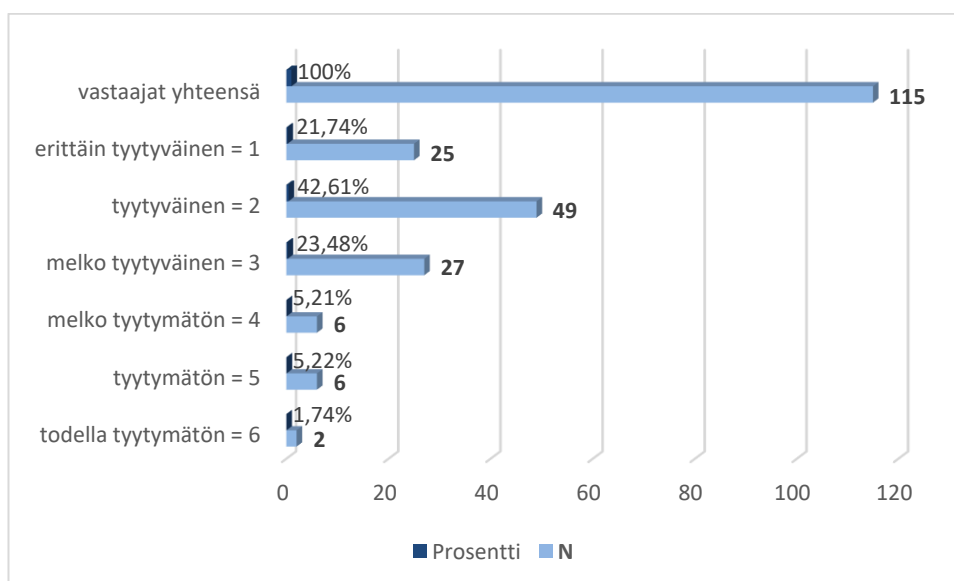
Kuvio 4. Miten käytät kirjastoa?

Monivalintakysymykseen, jolla kartoitettiin millaisessa seurassa oppilaat käyvät kirjastossa, vastasi 113 henkilöä. Enemmistö 8-luokkalaisista ilmoitti käyvänsä kirjastossa kavereidensa kanssa. Hieman yli puolella oppilaista oli kirjastossa käydessään ollut seuranaan perheenjäseniä. Noin puolet vastasivat vierailevansa kirjastossa yksin. Myös seurustelukumppanin kanssa kirjastossa oli käynyt pieni osa vastaajista. Oheinen taulukko ilmoittaa vastausten tarkat lukumäärät (Taulukko 4).

Taulukko 4. Käyttö kirjastossa...

	N	Prosentti
vastaajat yht.	113	100%
kavereiden kanssa	78	69,03%
perheen/perheenjäsenen kanssa?	60	53,1%
yksin	57	50,44%
tyttö-/poikaystävän kanssa	10	8,85%

Oppilaiden käyttämiin kirjastopalveluihin liittyvää tyytyväisyyttä mittaavaan asteikkokokysymykseen vastasi 115 henkilöä. Suurin osa, hieman yli neljännes, vastasi olevansa ”tyytyväinen” käyttämiinsä palveluihin. Seuraavaksi valituin vastausvaihtoehto oli ”melko tyytyväinen”, johon päätyi hieman yli 20 prosenttia oppilaista. Kolmanneksi eniten oppilaat ilmoittivat olevansa ”erittäin tyytyväisiä”, jonka ero edellä mainittuun vastausvaihtoehtoon oli pari prosenttia. ”Melko tyytymätön”- ja ”tyytymätön”-vastauksia kertyi molempia 6 kappaletta. Vähiten valittu vastausvaihtoehto oli ”todella tyytymätön”, johon päätyi 2 henkilöä. Vastausten pohjalta luotu kuvio (Kuvio 5.) kertoo vastausten tarkat lukumäärät ja prosentit. Vastaustulosten keskiarvo = 2,35 ja mediaani = 2.

Kuvio 5. Asteikolla 1-6, kuinka tyytyväinen olet käyttämiisi kirjaston tarjoamiin asioihin?

Oppilaiden käyttämiin kirjastopalveluihin liittyvää tyytyväisyyttä mittaavaan asteikkokokysymykseen vastanneista sadasta viidestätoista oppilaasta oli tyttöjä 70, poikia

36 ja muunsukupuolisia 9 henkilöä. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 5.) esitetään kysymykseen kertyneet sukupuolikohtaiset vastaajamäärät sekä prosenttiosuudet.

Taulukko 5. Asteikolla 1-6, kuinka tyytyväinen olet käyttämiisi kirjaston tarjoamiin asioihin? / Sukupuoli.

Vastaus:	Työt		Pojat		Muunsukupuoliset	
	N	%	N	%	N	%
1.	17	24,29	6	16,67	2	22,22
2.	32	45,71	14	38,89	3	33,33
3.	15	21,43	11	30,56	1	11,11
4.	2	2,86	3	8,33	1	11,11
5.	3	4,29	2	5,56	1	11,11
6.	1	1,43	0	0	1	11,11
Vastaajat yht. / Sukupuoli	70	100	36	100	9	100

Oppilaiden kirjastoympäristössä suosimia tiloja kartoittavaan monivalintakysymykseen kertyi 155 vastausta. Suurin osa 8-luokkalaisista vastasi viihtyvänsä parhaiten musiikki-/nuortenosastolla. Hieman alle kolmannes ilmoitti viettävänsä aikaa hiljaisessa tilassa. Kolmanneksi suosituin vastausvaihtoehto oli aikuistenosasto, jonka valitsi lähes 17 prosenttia vastaajista. Avoimeen vastausvaihtoehtoon ”muualla, missä:” kertyi 23 vastausta, joista toiseksi ja kolmanneksi eniten kannatusta saivat aikuisten osastolla sijaitsevat keinuvat nojatuolit (3 kpl/1,94% vastaajien kokonaismäärästä) ja kahvio (2 kpl/1,29%). Suosituin avoin vastaus oli kuitenkin musiikki-/nuortenosastolla sijaitsevat lukukolot, joissa ilmoitti viihtyvänsä 9 (5,81%) henkilöä. Ottaen huomioon suosituimpien avoimissa vastauksissa esiintyneiden tilojen sijainnin kirjastossa, voitaisiin oikeastaan esittää aikuistenosaston ja musiikki-/nuortenosaston päivitetyiksi vastauslukumääräksi 29 kpl (18,71%) ja 102 kpl (65,81%). Lastenosastolla vastasi viihtyvänsä hieman yli 12 prosenttia vastaajista. Vähiten hyödynnetyksi kirjaston tilaksi oppilaiden keskuudessa ilmeni soittohuone Pommari, jossa aikaa vietti mieluiten 8 oppilasta. Oheiseen taulukkoon on koottu vastausten tarkat lukumäärät ja prosenttiosuudet (Taulukko 6).

Taulukko 6. Vieraillessasi kirjastossa, missä vietät siellä eniten aikaa/viihdyt parhaiten?

	N	Prosentti
vastaajat yht.	155	100%
musiikki-/nuortenosastolla	93	60%
hiljaisessa tilassa	45	29,03%
aikuistenosastolla	26	16,77%
muualla, missä:	23	14,84%
lastenosastolla	19	12,26%
soittuhuone Pommarissa	8	5,16%

6.3 Kirjaston nuortenpalvelujen kehittämistarpeet

Kysymykseen, jolla selvitettiin kirjastosta etäällä asumisen vaikutusta siellä käymiseen, saatiin 194 vastausta. Kysymyksenasettelu kuului: Jos asut kauempana, kävisitkö enemmän kirjastossa, mikäli asuisit lähempänä sitä? Vastanneista oppilaista suurin osa (87 kpl/44,85%) vastasi ”en tiedä”. Kieltäviä vastauksia kertyi 74 kpl (38,14%) ja myöntäviä 33 kpl (17,01%).

Kyselyn ensimmäisellä avoimella kysymyksellä selvitettiin, oliko 8-luokkalaisilla toiveita tai ehdotuksia, kuinka kirjastoa voisi kehittää paremmaksi. Kysymykseen saatiin yhteensä 27 kysymyksenasettelun kannalta relevanttia vastausta, jotka jaettiin aiheidensa perusteella seitsemän eri teeman alle. Teemojen nimityksiksi muodostuivat **Tilat** (8 vastausta), **Lainattavat aineistot** (7 vastausta), **Aineiston löydettävyyys** (3 vastausta), **Kirjastoympäristössä käytettävät aineistot** (3 vastausta), **Henkilöstö** (3 vastausta), **Aika** (2 vastausta) ja **Viestintä** (1 vastaus).

Tiloihin liittyvissä vastauksissa toivottiin esimerkiksi nuorille omia tiloja lukemiseen, kavereiden kanssa juttelemiseen ja musiikin kuuntelemiseen. Lisäksi toiveisiin luokutuivat muun muassa isompi oleskelutila ja enemmän opiskelupaikkoja. Nuoret toivoivat myös puhelimien latauspisteitä lähemmäksi istumapaikkoja ja lukunurkkauksia sekä eväiden syöntimahdollisuuden muuallakin kuin vain erikseen merkityillä paikoilla. **Lainattaviin aineistoihin** liittyen nuoret toivoivat muun muassa pöytäroolipelaamista ja muuta pelaamista käsittelevää kirjallisuutta sekä sarjakuvia. Vastauksissa toivottiin myöskin lisää elokuvia ja pelejä kirjaston kokoelmiin sekä suurempia uutuusaineistojen kappalemääriä saataville. Myös toive laajempaan e-kirjakokoelmaan mainittiin nuorten vastauksissa.

Aineiston löydettävyyteen yhdistettävissä vastauksissa nuoret toivoivat kirjojen olevan paremmin järjestettyinä hyllyissä sekä selkeämmin osastokohtaisesti jaoteltuina verkkokirjastossa niiden paikantamisen helpottamiseksi. **Kirjastoympäristössä käytettäviin aineistoihin** liittyen nuoret toivoivat Playstation-pelikonsoleita sekä toista pianoa. **Henkilöstöä** koskien nuoret toivoivat osan kirjaston henkilökunnasta omaksuvan ymmärtäväisemmän ja ystävällisemmän asenteen heitä kohtaan. Nuorten **aikaan** liittyvät toiveet käsittelivät kirjaston aukioloaikoja, joita toivottiin pidemmiksi sekä soittohuoneeseen liittyen lyhyempää käyttöaika kerrallaan (esim. 30 min). **Viestintää** koskien toivottiin, että informaatio siitä mitä kaikkea kirjastossa voi tehdä, olisi yksinkertaisesti ja helposti saatavilla.

Kyselyn toisella avoimella kysymyksellä kartoitettiin, mitä syitä nuorilla oli olla käyttämättä kirjastoa. Kysymyksenasettelun kannalta relevantteja vastauksia kertyi yhteensä 103, jotka järjestettiin aiheidensa perusteella 8 teeman alle. Teemojen nimiksi valikoituivat **Kiinnostuksen puute lukemiseen** (46 vastausta), **Yleinen kiinnostuksen puute kirjastoa kohtaan** (29 vastausta), **Ajanpuute** (13 vastausta), **Etäisyys** (6 vastausta), **Tarpeiden ja tarjonnan kohtaamattomuus** (4 vastausta), **Kiinnostavan aineiston löytymättömyys** (2 vastausta), **Muiden viihdekanavien suosiminen** (2 vastausta) ja **Huonot kokemukset kirjastoympäristöstä** (1 vastaus).

Lukemiseen liittyvään kiinnostuksen puutteeseen yhdistettävissä vastauksissa nuoret ilmoittivat, etteivät pidä lukemisesta, eivätkä näin ollen käytä siihen vapaa-aikaansa. **Kirjastoa koskevaan yleiseen kiinnostuksen puutteeseen** liittyvissä vastauksissa nuoret kertoivat, että kirjastossa on tylsää tai sen käyttöön ja siellä käymiseen ei ole tarvetta eikä jaksamista. **Ajanpuutteeseen** yhdistettävissä vastauksissa nuoret ilmoittivat, ettei heillä ole aikaa kirjaston käyttämiseen. Syiksi ajanpuutteelle he mainitsivat esimerkiksi harrastukset ja koulunkäynnin sekä muiden asioiden tekemisen kavereiden kanssa. **Etäisyyteen** liittyvissä vastauksissa nuoret kertoivat, että kirjasto on heidän asuinpaikkoihinsa nähden liian kaukana.

Tarpeiden ja tarjonnan kohtaamattomuuteen yhdistettävissä vastauksissa nuoret ilmoittivat, etteivät joko ole löytäneet kirjaston kokoelmista mitään tarvitsemaansa aineistoa tai etteivät vain usko sellaista kirjastossa olevan. **Kiinnostavan aineiston löytymättömyyteen** yhdistettävissä vastauksissa nuoret kertoivat, että

heillä on ollut vaikeuksia löytää haluamiaan kirjoja tai etteivät he oikein tiedä millaisia kirjoja haluaisivat lukea. **Muiden viihdekanavien suosimiseen** yhdistettävissä vastauksissa nuoret kertoivat löytävänsä haluamansa kirjat ja elokuvat netistä tai viettävänsä aikaa mieluummin oman tietokoneensa ääressä kotioloissa. **Kirjasto-ympäristöön liittyvän huonon kokemuksen** aihe oli, että nuori kertoi pitävänsä kirjastoa tylsänä paikkana koska siellä pitää olla hiljaa.

Kyselyn kolmannella avoimella kysymyksellä selvitettiin, mikä voisi saada kirjastoa käyttämättömät nuoret sitä käyttämään. Kysymyksenasettelun kannalta relevantteja vastauksia saatiin yhteensä 42 ja ne jaettiin aiheidensa perusteella yhdeksän eri teeman alaisiksi. Teemojen nimityksiksi valikoituivat **Kiinnostava aineisto** (9 vastausta), **Kiinnostus kirjoihin** (9 vastausta), **Lyhyempi etäisyys** (6 vastausta), **Vertaiskäyttö** (4 vastausta), **Yhteys kouluun** (4 vastausta), **Jotain uutta** (3 vastausta), **Digitaaliset sisällöt** (3 vastausta), **Aika** (3 vastausta) ja **Henkilökunnan parempi suhtautuminen** (1 vastaus).

Kiinnostavaan aineistoon liittyen nuoret ilmoittivat kirjastonkäyttöön kannustaviksi tekijöiksi esimerkiksi useamman hyvän kirjan löytämisen peräkkäin ja sitä kautta kasvavan lukuinnon. Lisäksi vastauksissa mainittiin suuremmat kokoelmat Playstation 4-pelejä sekä sarjakuvia ja mangaa. **Kiinnostus kirjoihin** -teeman alaisissa vastauksissa nuoret esittivät omalta kohdaltaan kirjastonkäyttöön kannustaviksi tekijöiksi kirjoja ja lukemista kohtaan syntyvän suuremman mielenkiinnon, halun sekä innostuksen. **Lyhyempään etäisyyteen** yhdistettävien vastausten mukaan nuoret uskoisivat käyttävänsä kirjastoa enemmän, mikäli se sijaitisi lähempänä heidän asuinpaikkojaan. **Vertaiskäyttöön** yhdistettävissä vastauksissa nuoret listasivat kirjastonkäyttöön kannustaviksi tekijöiksi kaverit, jotka käyttäisivät kirjastoa ja jotka haluaisivat käydä kirjastossa porukalla.

Kouluuyhteyteen liittyvissä vastauksissa kirjastonkäyttöön kannustavina tekijöinä nähtiin koulun ja kirjaston yhteistyössä järjestetty ”pakollinen” toiminta, kokeisiin lukeminen ja tulevat lukio-opinnot. **Jotain uutta** -teeman alaisissa vastauksissa nuoret esittivät kirjastonkäyttöön kannustavaksi tekijäksi jotain uudenlaista nuoria houkuttelevaa ja heille sopivaa juttua. **Digitaalisiin sisältöihin** liittyvissä vastauksissa nuoret mainitsivat kirjastonkäyttöön kannustaviksi tekijöiksi paremman verkkoyhtey-

den kirjaston sisällä, Playstation-pelikonsolin käyttömahdollisuuden sekä tietokoneella pelaamisen. **Aikaan** yhdistettävissä vastauksissa nuoret esittivät kirjastonkäytön omilta osiltaan mahdollistavaksi tekijäksi vapaa-ajan lisääntymisen, jonka konkreettisenä esimerkkinä mainittiin loma. **Henkilökunnan parempi suhtautuminen** -teeman alaisessa vastauksessa ilmoitettiin kirjastonkäyttöön kannustavaksi tekijäksi kirjaston työntekijöiden mukavampi suhtautuminen nuorta kohtaan.

Neljännessä avoimessa kysymyksessä pyydettiin nuorilta ehdotuksia siitä, millainen voisi olla niin kutsuttu ”unelmien hengauspaikka” kirjaston sisällä. Relevantteja vastauksia kertyi yhteensä 89, jotka ryhmiteltiin aiheidensa mukaan viidentoista eri teeman alle. Teemojen nimiksi valittiin **Pehmeä** (20 vastausta), **Rauhallinen** (14 vastausta), **Pelitila** (11 vastausta), **Kolot** (7 vastausta), **Oma tila** (7 vastausta), **Sohvallinen** (7 vastausta), **Hiljainen** (5 vastausta), **Äänekäs** (4 vastausta), **Out of the box** (3 vastausta), **Kirjakerho-huone** (2 vastausta), **Pimeä** (2 vastausta), **Säkki-tuolillinen** (2 vastausta), **Laturipaikallinen** (2 vastausta), **Laaja** (2 vastausta) ja **Valoisa** (1 vastaus).

Monet nuorten toiveista liittyivät **pehmeuteen**. Konkreettisia esimerkkejä pehmeystä olivat muun muassa patjat, tyynyt ja pehmeiksi vuoratut onkalot, huoneessa jossa voisi vain makoilla ja oleskella. Osalle vastaajista tärkeä teema oli **rauhallisuus**. Konkreettisenä esimerkkinä vastauksista nousi rauhoittava tila, johon ei mahtuisi kerralla paljoa väkeä ja missä säästyisi melulta sekä voisi lukea rauhassa. **Pelitilaan** yhdistettävissä vastauksissa toistuivat nuorten toiveet huoneesta, jossa voisi pelata porukalla Playstationilla tai tietokoneilla. **Kolot**-teeman alaiset vastaukset koostuivat paljolti kirjoituksista siitä, että kirjaston musiikki- ja nuortenosastolla jo tätä nykyä sijaitsevat lukukolot toimivat hyvin. Lisäksi vastauksissa mainittiin toive laajempien ja yksityisempien kolomaisten oleskelutilojen kehittämisestä nimenomaan nuorille. **Oma tila** -teeman alle sijoittuneet vastaukset käsittelivät muulta kirjastolta suljettua oleskelutilaa, jossa voisi hengailaa rauhassa kavereiden kanssa ja vaikka soittaa kaiuttimista omaa musiikkia.

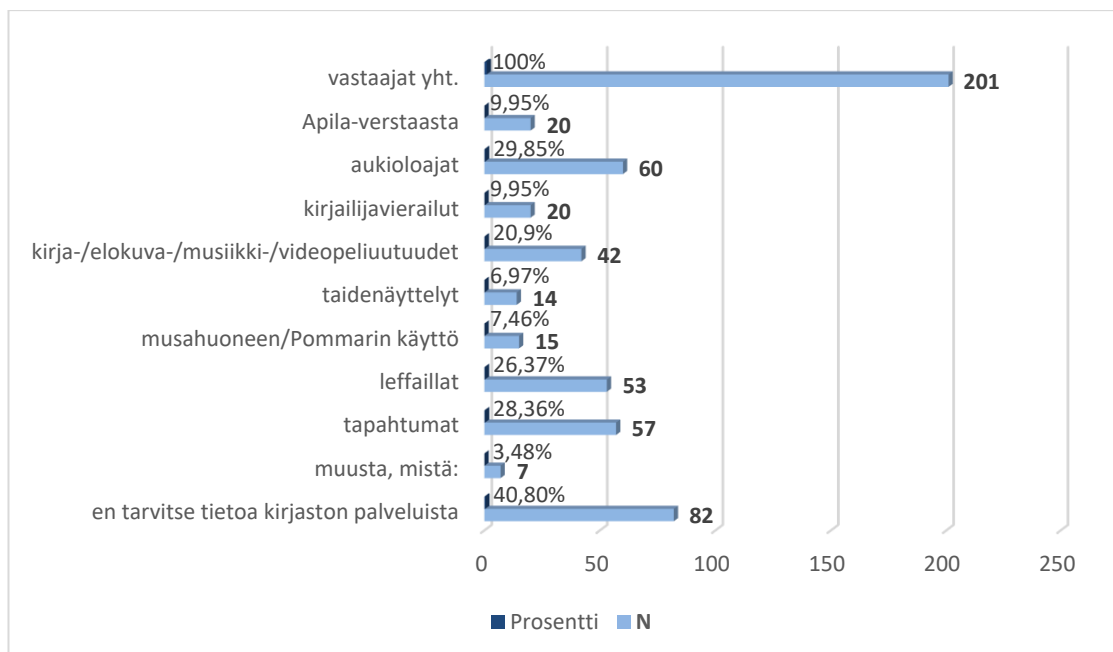
Osa vastaajista toivoi kirjastoon **sohvallista** huonetta tai huoneita, joissa riittäisi tilaa. **Hiljainen**-teeman alle kertyneet vastaukset käsittelivät teeman nimen mukaisesti hiljaisuutta. Konkreettisenä esimerkkinä vastauksista nousi hiljainen ja kotoisa

huone, jossa olisi erilaisia oleskelupaikkoja. Osa nuorista ilmoitti pääasialliseksi toiveekseen sen, että hengauspaikassa saisi olla **äänekäs** ilman että muut asiakkaat häiriintyisivät. **Out of the box** -teeman alle listautuivat vastaukset, jotka erottuivat muista erikoisuudellaan. Kyseisissä vastauksissa toivottiin ilmajoogaliinoja, isoa palloa ja jonkinlaista katosta roikkuvaa juttua. Muutamassa vastauksessa ilmaistiin toive **Kirjakerho-huoneelle**, johon esimerkiksi jonkun fantasia- tai scifikirjasarjan fanit voisivat kokoontua keskustelemaan teosten tapahtumista. Muutama vastaaja toivoi kirjastoon jonkinlaista **pimeää** tilaa. Pari vastaajaa ilmaisi toiveeksensa **säkituolillisen** tilan. Muutama vastaaja piti erityisen tärkeänä sitä, että hengailisi **laturipaikallisessa** tilassa. Pari nuorta toivoi ennen kaikkea **laajaa** ja avaraa tilaa. **Valoisa** tila mainittiin yhdessä vastauksessa.

6.4 Nuorten tavoittaminen ja viestinnän kohdentaminen

8-luokkalaisten yleisimpiä kirjastoon liittyviä tiedontarpeita selvittäneeseen monivalintakysymykseen vastasi 201 henkilöä. Suurin osa, hieman yli 40 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei tarvitse tietoa kirjaston palveluista. Toiseksi valituin vastausvaihtoehto oli aukioloajat, josta toivoi tietoa lähes 30 prosenttia oppilaista. Myös tapahtumista toivottiin tietoa, kolmen vastaajan erotuksella edellä mainitusta aiheesta. Leffailtoja koskevaa tietoa toivoi hieman yli neljäsosa oppilaista. Tietoa aineistoutuuksista vastasi toivovansa 42 8-luokkalaista. Apilaverstaasta ja kirjailijavierailuista toivoi molemmista tietoa hieman alle 10 prosenttia vastaajista. Musahuone Pommaariin liittyvää tietoa toivoi 15 oppilasta, taidenäyttelyistä yksi henkilö vähemmän. Avoiimeen kenttään ”muusta, mistä:” vastattiin vähiten, noin 3,5 prosenttisesti. Avoimista vastauksista ainoa käyttökelpoinen vastaus kuului ”ilmaisista asioista”, jonka voi oikeastaan liittää kaikkeen kirjaston tarjoamaan palveluun. Tarkat vastausmäärät ja prosentit selviävät oheisesta kuviosta (Kuvio 6).

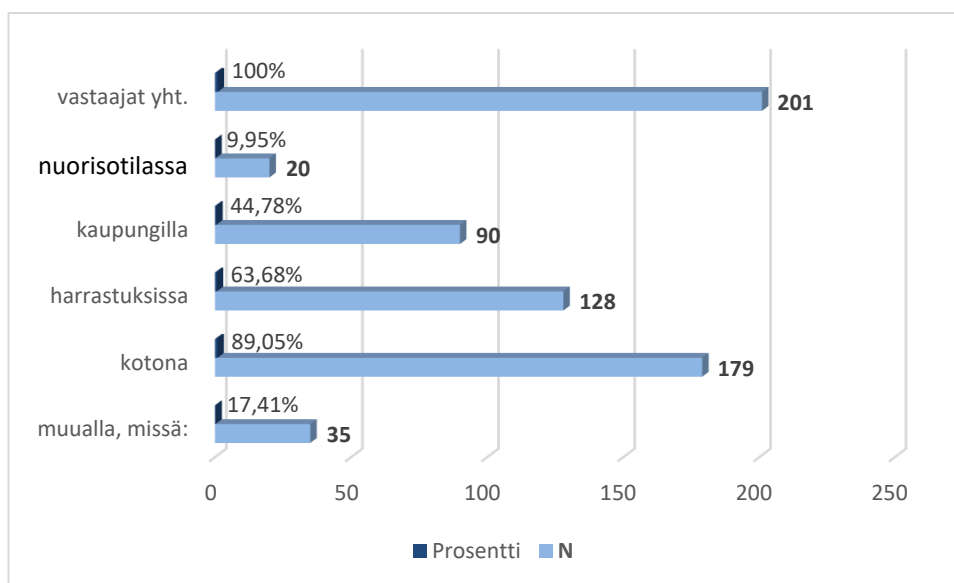
Kuvio 6. Mistä asioista haluaisit kirjaston tiedottavan sinua?

8-luokkalaisten suosimia tiedotuskanavia kartoittaneeseen monivalintakysymyksen vastasi 201 oppilasta. Yli puolet vastaajista mielsi kirjaston verkkosivut itselleen mieleiseksi tiedonlähteeksi. Hieman alle kolmannes vastaajista ilmoitti, ettei tarvitse tietoa kirjaston palveluista. Instagramin koki mieluisaksi kanavaksi yli neljäsosa oppilaista. Kahdenkymmenen kolmen vastaajan suosima tiedonlähde oli YouTube. Kaupungin verkkosivut koki itselleen sopivaksi kanavaksi tiedonsaantiin yksi oppilas edellä mainittua kanavaa vähemmän. Facebookin itselleen mukavaksi kanavaksi tiedonsaantiin ilmoitti noin 7,5 prosenttia vastaajista. Avoimeen vastauskenttään kirjoitti 5 oppilasta, vastaukset olivat kuitenkin hyödyllisiä lähinnä tunnelman keventämiseen. Vastausten tarkat tunnusluvut on merkitty alla olevaan taulukkoon (Taulukko 7).

Taulukko 7. Jos haluat tietoa kirjastosta, mitä kautta sitä olisi mukavinta/helpointa saada?

	N	Prosentti
vastaajat yht.	201	100%
kirjaston verkkosivuilta	111	55,22%
en tarvitse tietoa kirjaston palveluista	60	29,85%
Instagramista	55	27,36%
YouTubesta	23	11,44%
kaupungin verkkosivuilta	22	10,95%
Facebookista	15	7,46%
muuta kautta, mitä:	5	2,49%

8-luokkalaisten vapaa-ajanviettopaikkoja markkinoinnin näkökulmasta kartoittavaan monivalintakysymykseen kertyi 201 vastausta. Suurin osa, lähes 90 prosenttia oppilaista viihtyi vapaa-ajallaan kotonaan. Yli 60 prosenttia ilmoitti viettävänsä paljon aikaa harrastusten parissa. 90 henkilöä vastasi viettävänsä suuren osan vapaa-ajastaan kaupungilla. Nuorisotilalla vapaa-aikaansa vastasi viettävänsä lähes 10 prosenttia vastaajista. Avoimeen vastausvaihtoehtoon ”muualla, missä:” tuli 35 vastausta, joista suurin osa (24 kpl/11,94% vastaajien kokonaismäärästä) kuului: kavereiden luona tai kavereiden kanssa jossain – kouluilla, ulkona, pelaamassa jalkapalloa tai salibandya, Törnävän kesäteatterilla ja pukukopeilla. Avoimeen kenttään kirjoitetut yksittäiset vastaukset kuuluivat muun muassa: seurakunnassa, luonnossa ja koneella. 4 vastausta oli joko asiattomia tai muuten epärelevanttejä. Oheisessa kuviossa ilmoitetaan tarkat vastausmäärät ja prosenttiosuudet (Kuvio 7).

Kuvio 7. Missä/millaisessa paikassa tykkäät viettää aikaa muutoin vapaa-ajallasi?

6.5 Kirjaston ilmapiiri nuorten kokemana

8-luokkalaisten kokemuksia muiden kirjastonkäyttäjien ja henkilökunnan suhtautumisesta heihin kartoittavaan asteikkokysymykseen kertyi 144 vastausta. Suurin osa, hieman alle puolet vastaajista ilmoitti kokeneensa kirjastohenkilökunnan ja muiden asiakkaiden suhtautumisen itseään kohtaan ”hyväksi”. Seuraavaksi vastatuimmat

vaihtoehdot olivat ”erittäin hyvin” sekä ”melko hyvin”, joihin molempiin päätyi sama lukumäärä, 21 oppilasta. 10 henkilöä ilmoitti kokeneensa muiden ihmisten suhtautumisen ”melko huonoksi”. Asteikon loppupään vastausvaihtoehtoihin ”huonosti” ja ”todella huonosti” kertyi pienin määrä vastauksia, molempiin päätyi noin 3,5 prosenttia oppilaista. Täsmälliset vaihtoehtokohtaiset vastausmäärät ja prosentit ilmenevät oheisesta taulukosta (Taulukko 8).

Taulukko 8. Käydessäsi kirjastossa, miten koet muiden ihmisten (henkilökunta, muut asiakkaat) suhtautuvan sinuun?

	erittäin hyvin = 1	hyvin = 2	melko hyvin = 3	melko huonosti = 4	huonosti = 5	todella huonosti = 6
N	21	54	21	10	4	4
Prosentti	18,42%	47,37%	18,42%	8,77%	3,51%	3,51%

Vastaaajat yht.
114
100%

Keskiarvo
2,42

Mediaani
2

Kyselyn viidennessä avoimessa kysymyksessä nuorilta kysyttiin, mitä kirjasto heille merkitsee. Relevantteja vastauksia kertyi yhteensä 82 ja ne jaettiin aiheidensa mukaan kahdentoista eri teeman alaisiksi. Teemojen nimet kuuluivat: **Lukemista ja kirjojen lainaamista** (37 vastausta), **Kivaa/hienoa/hyödyllistä paikkaa** (8 vastausta), **Oleskelupaikkaa** (7 vastausta), **Tiedonlähdettä** (6 vastausta), **Luku- tai opiskelupaikkaa** (5 vastausta), **Rauhallisuutta** (5 vastausta), **Hiljaista paikkaa** (4 vastausta), **Kavereiden tapaamispaikkaa** (4 vastausta), **Lämpöä** (2 vastausta), **Tylsyyttä** (2 vastausta), **Harvoja vierailuja** (1 vastaus) ja **Toruja** (1 vastaus).

Lukemiseen ja kirjojen lainaamiseen yhdistettävissä vastauksissa nuoret kuvasivat kirjaston merkittävään itselleen esimerkiksi kirjavarastoa, jonka kautta saa syys-iltoihin mukavaa lukemista ja paikkaa josta voi lainata kirjoja sen sijaan että ne pitäisi ostaa itse. Osa nuorista vastasi kirjaston näyttävästi heille **kivana, hienona tai hyödyllisenä paikkana**, jonka on tärkeää olla olemassa vaikka kaikki eivät sitä kovin usein käyttäisikään. Osa nuorista korosti vastauksissaan kirjaston merkitystä **oleskelupaikkana**. Joillekin nuorista korostui kirjaston merkitys **tiedonlähteenä**. He kuvasivat kirjastoa muun muassa paikaksi, joka on täynnä kiinnostavaa tietoa hyödynnettäväksi esimerkiksi opinnoissa. Kirjaston merkitys rauhallisena ympäristönä, jossa pystyy keskittymään esimerkiksi **lukemiseen tai opiskeluun**, korostui

joidenkin nuorten vastauksissa. He kuvasivat kirjastoa muun muassa paikaksi, jossa on kiva vain olla sekä mukavaksi ajanviettopaikaksi.

Osalle nuorista kirjaston ydin oli **rauhallisuus**. Konkreettisina esimerkkeinä mainittiin muun muassa kirjasto paikkana, jossa voi rauhassa tutkia ja lainata kirjoja tai soittaa pianoa. Osalle nuorista kirjasto edusti ennen kaikkea **hiljaisuutta**. He kuvasivat kirjastoa paikaksi, johon mennä kun tarvitsee hiljaisuutta sekä hiljaiseksi lukemisympäristöksi, mutta myös paikaksi jossa täytyy olla hiljaa. Joillekin nuorista kirjasto merkitsi ennen kaikkea mukavaa paikkaa, jossa **tavata kavereita** ja käydä heidän kanssaan. Parille nuorista kirjasto oli merkittävimmillään talvisaikaan, paikkana jonne mennä **lämmittelemään**. Pari nuorta ilmoitti kirjaston merkitsevän itselleen ainoastaan **tylsyyttä**. Yhdelle nuorista kirjasto merkitsi **harvoja vierailuja**, eli yhtä tai kahta käyntikertaa vuodessa. Yksi nuorista kuvasi kirjaston merkitsevän itselleen ilmeisesti henkilökunnan edustajilta saatuja **toruja**.

Kyselyn kuudennessa ja viimeisessä avoimessa kysymyksessä tiedusteltiin, millä sanalla tai sanoilla nuoret kuvailisivat kirjastoa. Relevantteja vastauksia saatiin yhteensä 148, jotka lajiteltiin aiheidensa perusteella kolmentoista eri teeman alle. Teemojen nimityksiksi valikoituivat **Lukeminen ja hiljaisuus** (33 vastausta), **Rauhallisuus** (20 vastausta), **Hienous ja modernius** (20 vastausta), **Hyvyys ja mukavuus** (20 vastausta), **Tylsyys ja huonous** (19 vastausta), **Rentous ja viihtyisyys** (9 vastausta), **Suuruus** (6 vastausta), **Tarpeellisuus ja hyödyllisyys** (4 vastausta), **Siisteys ja lämpö** (4 vastausta), **Opiskelu** (4 vastausta), **Monipuolisuus** (4 vastausta), **Tiedonsaanti** (3 vastausta) ja **Huonot asenteet** (2 vastausta).

Monen nuoren kirjastoa kuvaavat sanat liittyivät **lukemiseen ja hiljaisuuteen**. Kirjastoa kuvattiin esimerkiksi mahtavaksi paikaksi lukutoukille sekä hiljaiseksi taloksi, jossa on lämminhenkinen ilmapiiri. Melko moni nuori kuvaili kirjastoa **rauhallinen**-sanana kera. Useammalla sanalla kuvailtuna oppilaat kirjoittivat muun muassa kirjaston olevan rauhallinen ja esteettisesti rentoututtavan näköinen sekä rauhallinen ja tsemppaava paikka. **Hienous ja modernius** -teeman alle kategorioituissa vastauksissa nuoret kuvasivat kirjastoa muun muassa ihan hienoksi sisältä ja ulkoa sekä totesivat kirjaston omaavan hienon arkkitehtuurin. **Hyvyys ja mukavuus** -teeman alaisissa vastauksissa nuoret kuvailivat kirjastoa muun muassa ihan mukavaksi paikaksi sekä kivaksi paikaksi keskittyä ja lukea.

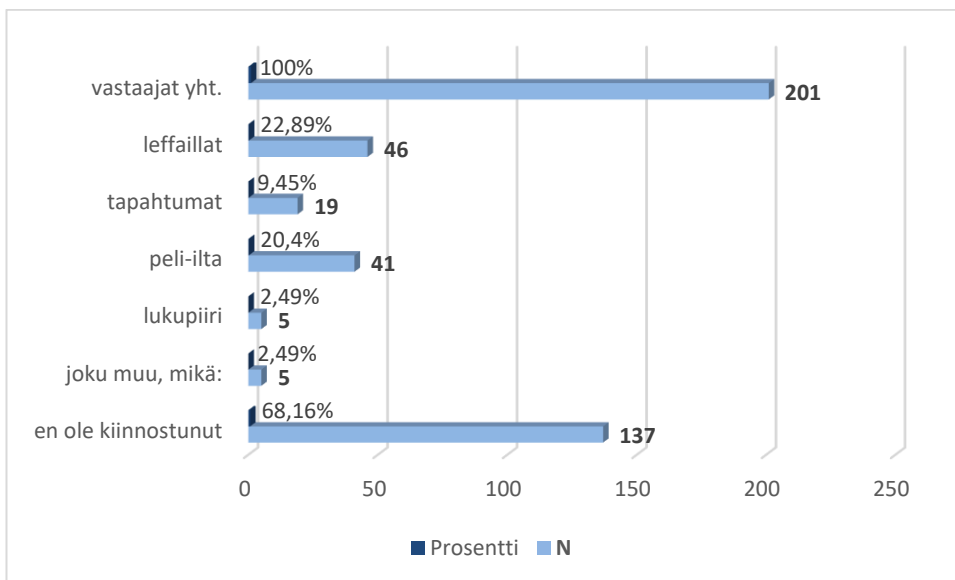
Osa nuorista ilmoitti kirjastoa kuvaaviksi sanoiksi **tylsyyden ja huonouden**. Monisanaisemmin he kuvailivat kirjastoa esimerkiksi paikaksi, jossa on paljon tietoa, mutta myös erittäin tylsää sekä tylsäksi ja vanhanaikaiseksi paikaksi. Osa nuorista näki kirjastoa parhaiten kuvaavien sanojen käsittelevän **rentoutta ja viihtyisyyttä**. Vastauksissa esiintyivät esimerkiksi ilmaisut kirjastosta rentona ympäristönä, jossa saa olla omassa rauhassa sekä viihtyisänä ja avoimena paikkana. Osa nuorista sanoi kirjaston näyttävänsä itselleen ennen muuta **suurena** ja laajana. Osa nuorten vastauksista heijasti kirjaston **tarpeellisuutta ja hyödyllisyyttä**. Heidän sanavalintojaan kirjastolle olivat esimerkiksi hyvä ja tarpeellinen sekä kätevä ja hyödyllinen paikka.

Osassa nuorten vastauksia korostuivat kirjaston **siisteys ja lämpö**. He kuvasivat kirjastoa muun muassa sanakokonaisuuskin lämmin, puhdas ja mukava sekä siisti ja kotoisa. Osassa vastauksista keskeisenä tekijänä oli **opiskelu**. Nuoret kuvasivat kirjastoa esimerkiksi hyväksi paikaksi lukea kokeisiin sekä ikäihmisten ja opiskelijoiden paikaksi. Muutama nuori nosti vastauksissaan esille kirjaston **monipuolisuuden**. He luettelivat, mitä kaikkea kirjastossa voikaan tehdä ja tituleerasivat sitä muun muassa kaikille yhteiseksi ja monipuoliseksi rakennukseksi. Muutaman nuoren valitsemat sanat liittyivät keskeisesti **tiedonsaantiin**. Niitä olivat muun muassa tiedonlähde sekä tiedonhankinta. Pari nuorta yhdisti kirjastoon **huonot asenteet**. Vastauksissa kuvattiin kirjastoa ennakkoluuloiseksi sekä sen työntekijöitä vihaisiksi.

6.6 Vertaistoiminnan hyödyntämismahdollisuudet

Monivalintakysymykseen, jolla selvitettiin 8-luokkalaisten halukkuutta osallistua ikäisilleen suunnattujen kirjastosisältöjen suunnitteluun ja toteutukseen, vastasi 201 oppilasta. Suurin osa, lähes 70 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei ole kiinnostunut. Suurimman kannatuksen esimerkkisisällöistä kerrytti leffaillat, joita kohtaan ilmoitti kiinnostuksensa lähes 23 prosenttia oppilaista. Seuraavaksi eniten oppilaita kiinnosti peli-ilta, viiden henkilön erotuksella edellä mainitusta. Tapahtumat yleisesti saivat kannatusta yhdeksältätoista vastaajalta. Valmiista vaihtoehdoista pienimmän vastausmäärän keräsi lukupiiri, noin 2,5 prosentin kannatuksella. Täsmälleen saman verran kuin edellä mainittuun, vastattiin avoimeen kenttään ”joku muu, mikä:”,

jonka kautta ilmenneet asialliset ehdotukset olivat pöytäroolipelikerho (2 kpl/1% vastaajien kokonaismäärästä) ja koodaamistapahtuma. Alla olevassa kuviossa havainnollistetaan vastausvaihtoehtokohtaiset lukumäärät ja prosentit (Kuvio 8).

Kuvio 8. Olisitko kiinnostunut osallistumaan kirjaston ikäisillesi järjestämien asioiden suunnitteluun?

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan opinnäytetyölle asetettujen tutkimuskysymysten kannalta keskeisimpiä tuloksia. Tuloksia peilataan aikaisempaan tietoon ja niiden pohjalta pyritään esittämään tulkintoja.

Kyselyyn vastanneista kahdestasadastayhdestä oppilaasta 95 (47,26%) kävi kirjastossa, 106 (52,74%) ei käynyt. Näin ollen voidaan todeta, ettei määrällinen ero kirjastossa käyvien ja käymättömien Seinäjoen pääkirjaston toimialueen 8-luokkalaisten oppilaiden välillä ollut kovin suuri. Olisi tietysti toivottavaa, että kirjasto olisi suuremmassa suosiossa nuorten keskuudessa.

Sadastakolmestatoista oppilaasta suurin osa (57 henkilöä/50,44%) käytti kirjastoa harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Toiseksi eniten kirjastoa käytettiin noin kerran kuukaudessa (29 henkilöä/25,66%), kolmanneksi eniten muutaman kerran kuukaudessa (23 henkilöä/20,35%). Tästä voidaan päätellä, ettei Seinäjoen kantakaupungin 8-luokkalaisten kirjastonkäyttö ole kovinkaan säännöllistä. Vastaavia tuloksia nuorten kirjastonkäytön toistuvuuteen liittyen on esitetty myös Helven (2009, 264–265) tutkimuksessa.

Sadastaneljästätoista oppilaasta suurin osa (89 vastausta/78,07%) lainasi kirjastosta aineistoa. Toiseksi suosituin kirjastonkäytön muoto oli sen tilojen hyödyntäminen oleskeluympäristönä (53 vastausta/46,49%). Kolmanneksi eniten 8-luokkalaiset käyttivät kirjastoa opiskelutilana (40 vastausta/46,49%). Voidaan siis todeta, että Seinäjoen pääkirjaston toimialueen 8-luokkalaisten yleisimmät kirjastonkäytön muodot olivat aineiston lainaaminen, oleskelu ja opiskelu. Vaikka Seinäjokiset 8-luokkalaisten tulosten pohjalta hyödyntävät kirjastoa kattavasti myöskin perinteisessä muodossa eli lainaamiseen ja palauttamiseen, merkitsee se heistä monille myös Alameri-Sajamankin (2007, 14–15) mainitsemaa vyöhykettä jossa vain oleskella omana itsenään. Myöskin esimerkiksi Nuorten Palvelu ry:n (2016, 30) tulokset, joiden mukaan nuoret hyödyntävät kirjastoa kattavasti läksyjentekoympäristönä, käyvät ilmi tämänkin opinnäytetyön selvityksessä.

Sadasta viidestätoista Oppilaasta suurin osa (49 henkilöä/42,61%) oli tyytyväinen käyttämiinsä kirjaston palveluihin. Toiseksi eniten oppilaat ilmoittivat olevansa

melko tyytyväisiä (27 henkilöä/23,48%). Kolmanneksi valituin vastausvaihtoehto oli erittäin tyytyväinen (25 henkilöä/21,74%). Tulosten pohjalta voidaan todeta, että huomattava enemmistö Seinäjoen pääkirjaston toimialueen 8-luokkalaisista oli tyytyväinen kirjastoon, puoltaen tältä osin esimerkiksi Nuorten Palvelu ry:n (2016, 30) selvitystä nuorten asiakastyytyväisyydestä.

Oppilaat (yhteensä 200 henkilöä) olivat parhaiten tietoisia kirjaston e-äänikirjoista (127 vastausta/63,5%). Toiseksi eniten nuorilla oli tietoa kirjaston tarjoamista kokoustiloista (103 vastausta/51,5%). Kolmanneksi eniten vastauksia (101 vastausta/50,5%) kerryttänyt kirjastopalvelu oli yllätys, sillä sen aiheena ollut Playstation-pelikonsolia ei kirjastolta löydy. Vaikka nuoret vastasivatkin enemmän oikein kuin väärin, eivät muut oikeat vastausvaihtoehdot kuin edellä mainitut e-äänikirjat ja kokoustilat keränneet kannatusta yli puolelta 8-luokkalaisista. Näin ollen voidaan todeta, että nuorten kirjastopalveluihin liittyvässä tuntemuksessa on aukkoja. Tulokset puoltavat Heleniuksenkin (2016) artikkelissa mainittua seikkaa, jonka mukaan kirjastojen haasteena on saada nuorille kattavampi tietoisuus kirjastopalvelujen sisällöistä. Yhtenä keinona nuorille kohdistettavan tiedottamisensa kehittämiseen kirjasto voisi mahdollisesti hyödyntää esimerkiksi Helinskyn (2012, 14) esittämää neljän askeleen mallia (analyysi – strategia/markkinointisuunnitelma/kustannuslaskelma – toteutus – palaute ja arviointi).

Oppilaiden yleisimmät kirjastoon liittyvät kehitysehdotukset (yhteensä 27 vastausta) liittyivät tiloihin (8 vastausta), lainattaviin aineistoihin (7 vastausta) ja kirjastoympäristössä käytettäviin aineistoihin (3 vastausta). Konkreettisia toiveita olivat muun muassa nuorten oma tila lukemiseen, kavereiden kanssa juttelemiseen ja musiikin kuuntelemiseen, pöytäroolipeliihminen kirjallisuus ja Playstation-pelikonsoli. Nuorille suunnattua tilaa on Seinäjoen pääkirjastossa ajankohtaista kehittää ja siihen liittyvistä toiveista kyselyssä olikin erillinen kysymys. Myös pääkirjastolta tällä hetkellä löytyvä Xbox 360-pelikonsoli on huomattavan ikäännytynyt laite, jonka tilalle olisi ajankohtaista hankkia uusi. Oppilaiden tiloihin liittyvät kehitysehdotukset toistavat myöskin esimerkiksi Nuorten Palvelu ry:n (2016, 30) tuloksia, joiden mukaan nuoret toivoisivat kirjastoon sekä hiljaista että äänestä tilaa.

8-luokkalaisten yleisimmät syyt kirjaston käyttämättömyyteen (yhteensä 103 vastausta) liittyivät kiinnostuksen puutteeseen lukemista kohtaan (46 vastausta), yleiseen kiinnostuksen puutteeseen kirjastoa kohtaan (29 vastausta) ja ajanpuutteeseen (13 vastausta). Tulosten pohjalta voidaan siis todeta että suurin osa kirjastoa käyttämättömistä oppilaista ei pidä lukemisesta, pitää kirjastoa tylsänä paikkana tai heidän aikansa ei esimerkiksi harrastustoiminnan takia kirjastossa käymiseen riitä.

Kirjastoa käyttämättömien 8-luokkalaisten vastaukset siihen, mikä heidät voisi saada kirjastoa käyttämään (yhteensä 42 vastausta), liittyivät yleisimmin kiinnostavaan aineistoon (9 vastausta), kirjoihin liittyvään kiinnostukseen (9 vastausta) ja lyhyempään etäisyyteen (6 vastausta). Tulosten pohjalta voidaan esittää, että lisää oppilaita voitaisiin saada kirjaston käyttäjiksi tarjoamalla heille kiinnostavampaa aineistoa (esim. enemmän Playstation 4-pelejä) ja innostamalla heitä lukemaan. Välimatkoihin oppilaiden asuinpaikkoihin nähden kirjasto ei pysty vaikuttamaan, mutta kauempana asuville oppilaille voitaisiin ainakin markkinoida kirjastoaineistoja joita käyttää etänä (esim. e-aineistot). Nuorten innostamista lukemiseen voitaisiin mahdollisesti edesauttaa esimerkiksi Heleniuksen (2016) artikkelissa mainitulla kirjaston henkilökunnan kirjastoympäristössä suorittamalla spontaanilla ja tilannekohtaisella kirjavinkkauksella sekä kirjallisuuteen liittyvällä keskustelulla, joilla tuotaisiin nuorten arkeen lukemisen kulttuuria.

Suurin osa kahdensadankahdenkymmenen oppilaan kirjastoon liittyvistä tiedontarpeista koski aukioloaikoja (60 vastausta/29,85%). Toiseksi eniten tietoa toivottiin yleisesti tapahtumiin liittyen (57 vastausta/28,36%), kolmanneksi eniten leffailtoihin liittyen (53 vastausta/26,37%). Tulosten pohjalta on ainakin aihetta pohtia sitä, onko nuorten vähäisen osallistumisen kirjaston tapahtumiin sekä niistä tiedottamisen välillä yhteyttä ja jos on, kuinka siihen voidaan tulevaisuudessa vaikuttaa positiivisesti. Olisi varmasti kiinnostavaa selvittää mahdollisuutta myös esimerkiksi Lundvallin (2013, 8) teoksessa mainitun vertaistiedottamisen hyödyntämiseen.

Suurin osa 8-luokkalaisista (yhteensä 201 henkilöä) etsisi kirjastoon liittyvää tietoa mieluiten kirjaston omien verkkosivujen kautta (111 vastausta/55,22%). Toiseksi suosituin vaihtoehto oli Instagram (55 vastausta/27,36%). Kolmanneksi suosituin tiedon vastaanottokanava oli YouTube (23 vastausta/11,44%). Tulokset puoltavat sitä, että Seinäjoen kaupunginkirjaston ratkaisu ylläpitää kaupungin verkkosivuista

irralista kotisivua on nuorisonäkökulmasta onnistunut käytäntö ja että kirjasto on oletettavasti onnistunut verkkosivuillaan siinä mitä esimerkiksi Leino (2010, 139–143) teoksessaan korostaa, eli sisältöjen asettelemisessa nuorille ymmärrettäviksi kokonaisuuksiksi. Kun myöskin Instagram on tulosten pohjalta oppilaiden suosiossa, voisi se mahdollisesti toimia kirjastolle Jokitalonkin (2016, 42–43) artikkelissa mainittuna kanavana nuorten asiakaspalautteen ja kehitysehdotuksien saamiseen. Nuoret ovat tulosten pohjalta otollinen kohderyhmä myöskin kirjaston tuottamalle videomuotoiselle viestinnälle, kirjaston haasteeksi jää Saarivuoren (2010, 14) artikkelissakin mainittu erottuvan ”mainoksen” luominen.

Sadasta viidestäkymmenestäviidestä oppilaasta suurin osa (102 vastausta/65,81%) viihtyi kirjastotiloista parhaiten musiikki-/nuortenosastolla. Toiseksi parhaiten viihdyttiin hiljaisessa tilassa (45 vastausta/29,03%), kolmanneksi parhaiten aikuistenosastolla (29 vastausta/18,79%). Tulokset puoltavat ainakin sitä, että Seinäjoen pääkirjaston nykyinen nuortenosasto vastaa ympäristöltään suhteellisen hyvin keskeisimmän kohderyhmänsä tarpeisiin.

Suurin osa kahdeksankymmenen yhdeksän 8-luokkalaisen ”unelmien hengauspaikkaa” koskeneista toiveista liittyi pehmeuteen (20 vastausta). Toiseksi suurin osa vastauksista keskittyi rauhallisuuteen (14 vastausta). Kolmanneksi eniten vastauksissa toivottiin pelitilaan liittyviä asioita (11 vastausta). Tuloksista voidaan päätellä, että nuoret toivovat nuorille suunniteltujen kirjaston tilojen olevan ennen kaikkea rentouttavia ja yhteisöllisiä (pelaaminen porukalla).

Suurin osa kahdestasadasta yhdestä 8-luokkalaisesta vietti vapaa-aikaansa mieluiten kotonaan (179 vastausta/89,05%). Toiseksi eniten nuoret viettivät vapaa-aikaansa harrastusten parissa (128 vastausta/63,68%), kolmanneksi eniten kaupungilla (90 vastausta/44,78%). Tulosten pohjalta kirjasto voisi parhaiten tavoittaa nuoria verkkoviestinnällä sekä suoralla viestinnällä nuorten harrastuspaikoille ja kaupungille ”jalkautumisen” kautta. Tulokset tukevat osaltaan myös Myllynimen ja Bergin (2013, 32-35) tutkimustuloksia siitä, että 14–15-vuotiaat nuoret tapaavat toisiaan paljon harrastuksissa ja kaduilla (kaupungilla).

Suurin osa aiheeseen liittyvään kysymykseen vastanneista sadasta neljästätoista 8-luokkalaisesta koki kirjaston henkilökunnan ja asiakkaiden suhtautuvan itseensä

hyvin (54 henkilöä/47,37%). Toiseksi eniten ja myöskin molempien vaihtoehtojen kohdalla saman verran (21 henkilöä/18,42%), oppilaat ilmoittivat kokeneensa suhtautumisen erittäin hyväksi tai melko hyväksi. Tulosten pohjalta voidaan todeta, että selkeä enemmistö Seinäjoen kaupunginkirjaston toimialueen 8-luokkalaisista koki sekä kirjaston henkilökunnan, että muiden asiakkaiden suhtautuvan itseään kohtaan hyvin vieraillessaan kirjastossa. Tulosten valossa voidaan siis myös tehdä oletamus, jonka mukaan kirjaston henkilökunta on ottanut nuoret palvelutilanteissa hyvin vastaan, jonka merkitystä myöskin Alameri-Sajama (2007, 16–18) teoksessaan korostaa.

Suurimmalle osalle kahdeksastakymmenestä kahdesta 8-luokkalaisesta kirjasto merkitsi ennen kaikkea lukemiseen ja kirjojen lainaamiseen liittyviä asioita (37 vastausta). Toiseksi eniten kirjasto nähtiin kivana, hienona tai hyödyllisenä paikkana (8 vastausta), kolmanneksi eniten oleskelupaikkana (7 vastausta). Tulosten pohjalta voidaan todeta ainakin se, että osa nuorista pitää kirjastoa merkittävänä ja tärkeänä palveluna, vaikkeivat he itse sitä kovin usein käyttäisikään. Tulokset puoltavat osaltaan myös Nuorten Palvelu ry:n (2016, 9) tuloksia siitä, että monet nuoret mieltävät kirjaston rauhalliseksi lukemisympäristöksi.

Suurin osa 8-luokkalaisten kirjastoa kuvaavista sanoista liittyi lukemiseen ja hiljaisuuteen (33 vastausta). Toiseksi eniten sanoilla kuvattiin rauhallisuutta (20 vastausta), kolmanneksi eniten hienoutta ja moderniutta (20 vastausta). Tuloksista käy ilmi, että suuri osa nuorista pitää kirjaston rauhoittavaa ympäristöä suuressa arvossa. Myös Seinäjoen pääkirjaston tilojen ilme miellyttää monen nuoren silmää. Tuloksissa on havaittavissa yhtäläisyyksiä Nuorten Palvelu ry:n (2016, 9) tulosten kanssa siltä osin, että nuoret näkevät kirjaston ytimen sisältävän rauhallisen ja hiljaisen ympäristön.

Suurin osa kyselyyn vastanneista kahdestasadasta yhdestä 8-luokkalaisesta (137 vastausta/68,16%) ei ollut kiinnostunut osallistumaan kirjaston ikäisilleen järjestämien asioiden suunnitteluun tai toteutukseen. Esimerkkisisällöistä eniten kannatusta sai leffaillat (46 vastausta/22,89%), toiseksi eniten peli-ilta (41 vastausta/20,4%). Tulosten pohjalta voidaan todeta, ettei suurin osa Seinäjoen pääkirjaston toimialueen 8-luokkalaisista ole kiinnostunut kirjastosisältöjen vertaistuotta-

misesta, tosin edellä mainitut esimerkkitapahtumat keräsivät kumpainenkin yli neljäkymmentä puoltavaa vastausta. Koska kiinnostusta löytyi kuitenkin jonkin verran, voitaisiin Seinäjoellakin mahdollisesti hyötyä esimerkiksi saman kaltaisesta toiminnasta kuin Vantaan kaupungin ([Viitattu 12.10.2018]) ”kirjastovertsut”, jotka ovat järjestäneet muun muassa juuri pelaamistapahtumaa kirjastolla. Nuorilla olisi varmasti kiinnostavia ideoita, joilla houkutella ikäisiään kirjastoon. Sitä puoltaa myöskin Lundvallin ym. (2013, 8) toteamus siitä, että vastaanottajat antavat vertaistensa tuottamille sisällöille erityistä arvoa.

Opinnäytetyölle asetettuihin tutkimuskysymyksiin saatiin valitun menetelmän avulla vastattua suhteellisen hyvin. Kohderyhmästä saatiin edustava otos ja aineiston keruu onnistui hienosti. Parantamisen varaa jäi kuitenkin myös. Työtä lähdettiin suunnittelemaan ehkä liian optimistisesti, jonka myötä sen kautta selvitettäviä asioita haalittiin mahdollisesti vähän liikaa. Myöskin kyselylomakkeen saaminen oppilaiden täytettäväksi otti aikaa vähän enemmän kuin mihin alun perin pyrittiin. Edellä mainituista syistä johtuen työn valmiiksi saattaminen venyi hieman suunniteltua pidemmäksi. Konkreettisenä esimerkkinä asioista, jotka näin jälkikäteen tekisi mieli korjata, mainittakoon kyselylomakkeesta puuttunut valinta liittyen siihen missä koulussa kukin oppilas opiskeli. Kyseisen valinnan avulla oltaisiin kyetty selvittämään kyselyn ja kysymysten täsmälliset koulukohtaiset vastaajamäärät. Toinen asia, johon liittyen oltaisiin voitu suoriutua paremmin on opinnäytetyön teoriaosuuden sisältämän aikaisemman tiedon ja tutkimusaineiston analyttinen, vertaileva ja arvioiva tarkastelu.

Mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi olla esimerkiksi vastaavanlaisen selvityksen toteuttaminen Seinäjoen kaupunginkirjaston muiden yksiköiden (Nurmon, Peräseinäjoen ja Ylistaron lähikirjastot) näkökulmasta, ottamalla kohderyhmäksi Seinäjoen seudun muiden yläkoulujen (Nurmon yläaste, Toivolanrannan yhtenäiskoulu ja Ylistaron yläkoulu) oppilaita. Toki jonkun ajan päästä olisi varmasti mielenkiintoista myös kartoittaa uudemman kerran Seinäjoen kaupunkikeskustan yläkoululaisten kirjastonkäyttöä, sen sisältöjen tuntemusta sekä toiveita ja katsoa mihin suuntaan kyseiset asiat kehittyvät.

LÄHTEET

- Aagaard, L., Dunne, J., East, K., Indergaard, L., Krüger, S., Maeots, O., Schmitt, R., Stricevic, I., Koren, M. & Saxby, D. 21.7.2017. Guidelines for Children's Library Services. [Verkkojulkaisu]. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). [Viitattu 10.10.2018]. Saatavana: <https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-en.pdf>
- Alameri-Sajama, R. 2007. Tervetuloa sitten aikuisina! Teoksessa: R. Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland Oy, 12-18.
- Alameri-Sajama, R. & Espoon nuortenkirjastotyön Rukkaset. 2007. Miksi kirjoittaa nuortenkirjastotyöstä? Teoksessa: R. Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland Oy, 9-10.
- Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. Ei päiväystä. Törnävän kirjasto. [Verkkosivusto]. [Viitattu 21.9.2018]. Saatavana: http://www.epshp.fi/yksikoiden_sivut/muu_toiminta/tornavan_kirjasto
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7., uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Helenius, E. 4.3.2016. "Moi, olen täällä kibessä". [Verkkolehtiartikkeli]. Kirjastolehti. [Viitattu 16.9.2018]. Saatavana: <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/-moi-olentaalla-kibessa/>
- Helinsky, Zuzana. 2012. Pieni mutta tärkeä kirja kirjastojen markkinoinnista. Suomentaja Päivi Jokitalo. Helsinki: Avain.
- Helve, H. 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa: M. Liikkanen (toim.) Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 250, 264-265.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Horila, H. & Vaarne, V. 13.11.2017. Unelmoidaan uusi kirjasto. [Verkkolehtiartikkeli]. Kirjastolehti. [Viitattu 2.12.2018]. Saatavana: <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/unelmoidaan-uusi-kirjasto/>
- Ikonen, K., Innanen, K. & Tikkinen, S. 2015. Lukuinto-opas – lukumotivaatiota koulun ja kirjaston yhteistyönä. Oulu: Oulun yliopisto.

- Ikävalko, L. 19.12.2016. Porilainen kirjastonhoitaja Arja Palonen antaa työssään itsestään tarkoituksella ”vähän pöljän kuvan”. [Verkkolehtiartikkeli]. Kirjastolehti. [Viitattu 2.12.2018]. Saatavana: <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/porilainen-kirjastonhoitaja-arja-palonen-antaa-tyossaan-itsestaan-tarkoituksella-vahan-poljan-kuvan/>
- Jokitalo, P. 2016. #kirjastossa : Instagram on pullollaan kirjastoja koskevaa spon-taania asiakaspalautetta. Kirjastolehti 109 (1), 42-43.
- Jäppinen, E. 2007. Erilaisia kirjastonkäyttäjiä? Teoksessa: R. Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland Oy, 30-32.
- Kananen, J. 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäyteyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: JAMK. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 118.
- Kovanen, P. 2007. Kuopion nuoret valitsevat nettiin Top10-listat. Kirjastolehti 100 (6), 12-13.
- Leino, A. 2010. Dialogin aika. Markkinoinnin & viestinnän digitaaliset mahdollisuu-det. Helsinki: Infor.
- Liikkanen, M. 2009. Johdanto. Teoksessa: M. Liikkanen (toim.) Suomalainen vapa-a-aika. Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 15.
- Lundvall, A., Linna, E., Fedotoff, J. & Pietilä, M. (toim.) 2013. Me tehdään mediaa : ideoita ja käytänteitä nuorten toimituksiin nuorten tieto- ja neuvontatyössä. Oulu: Koordinaatti, nuorten tieto- ja neuvontapalvelu.
- Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2016. Vapaa-aika ja harrastukset. Teok-sessa: J. Merikivi, S. Myllyniemi & M. Salasuo (toim.) Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Nuorisotutkimus-seura. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 55, 65-67.
- Myllyniemi, S. & Berg, P. 2013. Nuoria liikkeellä!: nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Nuorisotutkimusseura. Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 49.
- Määttä, M. & Tolonen, T. Johdanto. Teoksessa: M. Määttä & T. Tolonen (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutki-musverkosto. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112, 5-6.
- Nuorten Palvelu ry. 7.11.2016. Nuoret kirjastossa – Työntekijän opas. [Verkköjulkaisu]. Nuorten Palvelu ry. [Viitattu 16.9.2018]. Saatavana: https://is-suu.com/nuortenpalvelury/docs/kirjasto-opas_esite_b5_2.painos_201
- Piispanen, M. 2016. Kuntoutujien omat voimavarat pääroolissa nuorten kulttuuri-pajassa. Nuorisotyö 70 (1), 14-16.

- Quiñones, V., Chew, I., Bon, I. & Muller, P. 22.9.2015. Guidelines for Library Services for Young Adults (Revised). [Verkojulkaisu]. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). [Viitattu 11.10.2018]. Saatavana: <https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ya-guidelines2-en.pdf>
- Rahko, H. 27.9.2018. Vs. Opinnäytetyökysely, Joonna Viljanen SeAMK. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Joonna Viljanen. [Viitattu 14.11.2018].
- Saarela, J. 19.11.2018. Vs. Seinäjoen yhteiskoulun 8. rinnakkaisluokista. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Joonna Viljanen. [Viitattu 23.11.2018].
- Saarivuori, V. 2010. Viraalimarkkinointi, YouTube ja alaikäiset. Peili: lasten ja nuorten mediakulttuurin lehti 33 (3), 14.
- Seinäjoen kaupunginkirjasto. Ei päiväystä. Seinäjoen kirjasto. [Verkkosivusto]. [Viitattu 2.9.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/>
- Seinäjoen kaupunginkirjasto & Seinäjoen perusopetus. Ei päiväystä. Seinäjoen kirjaston ja perusopetuksen yhteistyösuunnitelma. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 26.10.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2018/10/Sein%C3%A4joen-kirjaston-ja-koulun-yhteisty%C3%B6suunnitelma.pdf>
- Seinäjoen kaupunki. Ei päiväystä. Yläkoulut. [Verkkosivusto]. [Viitattu 7.9.2018]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/perusopetus/yla-koulut.html>
- Tilastokeskus. 2009. Kirjastossa käyminen 12 kuukauden aikana sukupuolen ja iän mukaan. [Verkkosivu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 4.10.2018]. Saatavana: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_eli_akay/stat-fin_akay_pxt_008.px/?rxid=075eed87-b928-4545-b6d9-01391a829e6d
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Valjus, K. 2003. Nuorisotiedotuspalvelujen suunnitelmallinen markkinointi. Teoksessa: P. Timonen-Verma & J. Fedotov (toim.) Näkökulmia nuorisotiedotus ja –neuvontatyöhön. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus ; Oulu: Oulun kaupungin nuorisoasiainkeskus. 89-95.
- Vantaan kaupunki. Ei päiväystä. Vertaistoiminta. [Verkkosivu]. [Viitattu 12.10.2018 ja 25.10.2018]. Saatavana: <http://www.vantaa.fi/vapaa-aika/nuoret/osallistu-ja-vaikuta/vertaistoiminta>

LIITTEET

Liite 1. Webropol-kyselylomake.

Liite 2. Saatekirje.

LIITE 1. Webropol-kyselylomake.**Kysely Seinäjoen 8-luokkalaisille****TAUSTATIEDOT****1. Sukupuoli ***

- tyttö
- poika
- muu

2. Kuinka kaukana Seinäjoen pääkirjastosta asut? *

- alle 1 km
- 1-2 km
- 2-3 km
- 3-4 km
- 4-5 km
- yli 5 km

KIRJASTON KÄYTTÖ**3. Mitä seuraavista asioista kirjasto mielestäsi tarjoaa? ***

- e-äänikirjoja
- soittimen soittomahdollisuuden muualla kuin soittuhuoneessa
- elokuvanäytöksiä
- Playstationilla pelaamista
- opastusta tietotekniikan käytössä
- työkalupakin

- taidenäyttelyjä
- sisäänpääsyn kirjavarastoon
- kirjavinkkipirejä
- kävelysauvoja
- kokoustitiloja

4. Käytkö kirjastossa? (Jos et, voit siirtyä kysymykseen 11.) *

- kyllä
- en

5. Jos käytät kirjastoa, mitä sen yksiköistä?

(voit valita myös useamman vaihtoehdon)

- pääkirjasto Apila / Aalto
- kirjastoauto Ilo
- kirjastoauto Ykä
- Törnävän kirjasto (Törnävän sairaalan yhteydessä sijaitseva kaikille avoin lähikirjasto)

6. Jos käytät kirjastoa, kuinka usein?

- useita kertoja viikossa
- noin kerran viikossa
- muutaman kerran kuukaudessa
- noin kerran kuukaudessa
- harvemmin

7. Miten käytät kirjastoa?

(voit valita myös useamman vaihtoehdon)

- lainaan kirjoja ja/tai sarjakuvia, musiikkia, lehtiä, muuta...
- käytän tietokonetta
- pelaan pelejä
- opiskelen
- käyn tapahtumissa

- käytän soittuhuonetta
- käytän kirjaston e-aineistoja (kirjat, äänikirjat, musiikki, lehdet)
- käytän Apila-verstasta (3D-tulostus-/grafiikkatyöpistettä)
- vain oleskelen

8. Käytkö kirjastossa...

(voit valita myös useamman vaihtoehdon)

- yksin
- kavereiden kanssa
- tyttö-/poikaystävän kanssa
- perheen/perheenjäsenen kanssa?

9. Asteikolla 1-6, kuinka tyytyväinen olet käyttämiisi kirjaston tarjoamiin asioihin?

1 = erittäin tyytyväinen 2 = tyytyväinen 3 = melko tyytyväinen 4 = melko tyytymätön 5 = tyytymätön 6 = todella tyytymätön

1 2 3 4 5 6

vastaus: ○ ○ ○ ○ ○ ○

10. Käydessäsi kirjastossa, miten koet muiden ihmisten (henkilökunta, muut asiakkaat) suhtautuvan sinuun?

1 = erittäin hyvin 2 = hyvin 3 = melko hyvin 4 = melko huonosti 5 = huonosti 6 = todella huonosti

1 2 3 4 5 6

vastaus: ○ ○ ○ ○ ○ ○

11. Jos asut kauempana, kävisitkö enemmän kirjastossa, mikäli asuisit lähempänä sitä?

- kyllä
- en
- en tiedä

12. Onko sinulla toiveita/ehdotuksia, kuinka kirjastoa voisi kehittää omasta mielestäsi paremmaksi? *

---

13. Jos et käytä kirjastoa, miksi et? *

---

14. Jos et käytä kirjastoa, mikä voisi saada sinut käyttämään? *

TIEDOTTAMINEN

15. Mistä asioista haluaisit kirjaston tiedottavan sinua? *

(voit valita myös useamman vaihtoehdon)

- tapahtumat
- leffaillat
- musahuoneen/Pommarin käyttö
- taidenäyttelyt
- kirja-/elokuva-/musiikki-/videopeliuutuudet
- kirjailijavierailut
- aukioloajat

- Apila-verstaasta (sisältää: 3D-tulostin, vinyylileikkuri, lämpöprässi, dokumenttisilppuri, piirtonäyttö ja graafisen työn ohjelmistoilla varustettu iMac-tietokone)

muusta, mistä:

-
- en tarvitse tietoa kirjaston palveluista

16. Jos haluat tietoa kirjastosta, mitä kautta se olisi mukavinta/helpointa? *

(voit valita myös useamman vaihtoehdon)

- kirjaston verkkosivuilta
- kaupungin verkkosivuilta
- Facebookista
- Instagramista
- Youtubesta

muuta kautta, mitä:

_____

- en tarvitse tietoa kirjaston palveluista

AJANKÄYTTÖ**17. Vieraillessasi kirjastossa, missä vietät siellä eniten aikaa / viihdyt parhaiten?**

(Jos et käy kirjastossa, voit jättää tämän kysymyksen väliin)

(voit valita myös useamman vaihtoehdon)

- musiikki-/nuortenosastolla
- lastenosastolla
- aikuisten osastolla
- hiljaisessa tilassa
- soittuhuone Pommarissa

muualla, missä:

_____

18. Millainen voisi olla ”unelmien hengauspaikka” kirjaston sisällä? *

_____

_____

_____

19. Missä / millaisessa paikassa tykkäät viettää aikaa muutoin vapaa-ajallasi?

*

(voit valita myös useamman vaihtoehdon)

kotona

harrastuksissa

kaupungilla

nuorisotilalla

muualla, missä:

MUUT

20. Mitä kirjasto sinulle merkitsee? *

---

21. Millä sanalla/sanoilla kuvailisit kirjastoa? *

---

22. Olisitko kiinnostunut osallistumaan kirjaston ikäisillesi järjestämien asioiden suunnitteluun? Valitse valmiita- tai ehdota omaa asiaa (voit valita myös useamman vaihtoehdon) *

lukupiiri

peli-ilta

tapahtumat

leffaillat

joku muu, mikä:

---

en ole kiinnostunut

Suuri kiitos vastauksistasi! Ne auttavat kirjastoa kehittymään paremmaksi sinua ajatellen.

LIITE 2. Saatekirje.

SAATEKIRJE

Tällä kyselyllä on tarkoitus selvittää Seinäjoen kaupunkikeskustan yläkouluissa opiskelevien 8-luokkalaisten nuorten kirjastonkäyttöä, heidän yleistä tietämystään niistä, sekä heidän kirjastopalveluihin kohdistuvia toiveitaan ja ajatuksiaan. Kyselyn tuloksia pyritään hyödyntämään Seinäjoen pääkirjaston nuorille tarjoamien palveluiden kehittämisessä.

Tarkemmin avattuna, kyselyn kautta käsitellään seuraavia asioita:

Kuinka suuri osa nuorista ylipäätään käyttää kirjastoa, miten he käyttävät kirjastoa, ovatko he siihen tyytyväisiä ja kuinka hyvin he tuntevat sen palvelujen sisältöjä. Näiden kysymysten kautta kirjasto pääsee selville nykytilanteesta.

Minkälaisia toiveita tai kehittämisehdotuksia nuorilla on kirjastopalveluja kohtaan, minkälaisista syistä nuoret eivät käytä kirjastoa ja mikä heidät mahdollisesti saisi sitä käyttämään. Näiden kysymysten kautta kirjasto pystyy kartoittamaan nuortenpalvelujensa kehittämistarpeita.

Minkä tiedotuskanavan nuoret kokevat kaikista helpoimmaksi/mukavimmaksi, jos he haluavat tietoa kirjastopalveluista. Tämän kysymyksen kautta kirjasto pystyy paremmin tavoittamaan nuoret ja kohdistamaan viestintäänsä heille.

Miten nuoret kokevat muiden kirjastonkäyttäjien ja kirjaston henkilökunnan suhtautuvan heihin vieraillessaan siellä. Tämän kysymyksen kautta kirjasto saa tietoa siitä, millaiseksi nuoret kokevat kirjaston ilmapiirin.

Tahtoisivatko nuoret mahdollisesti osallistua enemmän kirjaston heille tarjoamien palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen. Tämän kysymyksen kautta kirjasto selvittää mahdollisuutta hyödyntää vertaistoimintaa nuortenpalveluissa.

Nuoria kehoitetaan vastaamaan kyselyyn parhaan kykynsä mukaan sekä rehellisesti, jotta sen tuloksista olisi mahdollisimman paljon hyötyä kirjastolle, ja sitä kautta myös nuorille itselleen.

Kyselyn toteuttavat tahot:

Joona Viljanen, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

&

Seinäjoen kaupungin pääkirjasto